

**GRAFIKAI
SZEMLE**
1911

FOLYÓIRAT
MAGYARORSZÁGI KÖNYV-
NYOMDÁSOK ÉS ROKONSZAKMABELIEK SZAKKÖRÉNEK
KIADÁSA. XXI. ÉVFOLYAM 10. SZÁM. 1911. ÉVI OKTÓBER HÓ

GRAFIKAI SZEMLE

XXI. ÉVFOLYAM

BUDAPEST, 1911 OKTÓBER HÓ

TIZEDIK SZÁM

A Szakkör vidéki tagjaihoz!

Körünk vezetősége erőteljes munkálkodás után végre tető alá hozta a fővárosi szaktanfolyam ügyét. Az előadások sorrendje, tárgyai már korábban állapították meg, az elmúlt hetekben pedig az előadók megválasztására került a sor. E kérdés is szerencsés megoldást talált s miután még felemlítjük, hogy tanfolyamunkat erkölcsi támogatásban részesítik társköreink vezetőségei és a Gépmesterkör választmánya pedig anyagilag is hozzájárul a gépmestertanfolyam kiadásaihoz és hogy a főváros tanácsa díjmentesen bocsátotta rendelkezésünkre a szükséges tantermet: nyugodt lélekkel irhatjuk ki, hogy tanfolyamunk erkölcsi sikere biztosítva van s hogy az teljes legyen, az csakis a szaktársaktól függ, akiket ismételtlen arra kérünk, hogy a szakelőadásokat mindenkor pontosan és tömegesen látogassák, mert előadóink a szak tudásuktól telhető legtanulságosabbat és leghasznosabbat nyújtják s hálatlanság lenne igyekezetüket és buzgalmukat a tanfolyam iránti résztvéltenséggel jutalmazni. Annál inkább is hálatlanság lenne, mert, köztudomás szerint, igen sokan vannak a fiatalabb nyomdászgeneráció tagjai közül olyanok, akik fogyatékos szak tudásuk révén igen erős küzdelmet kénytelenek folytatni a megélhetésért.

Hisszük, hogy a szaktársakban — az erkölcsi támogatás tekintetében — nem fogunk csalódní s bizonyosak vagyunk abban is, hogy nekik sem lesz okuk panaszra.

Most pedig térjünk át cikkünk tulajdonképpeni céljára: a Szakkör vidéki szervezetének kiépítésével kapcsolatos munkálatok vázolására.

Ismeretes, hogy a Szakkör új alapszabályai befizetőhelyek létesítésére és helyi csoportok alakítására is feljogosítják a vezetőséget.

Idestova két esztendeje van érvényben e jog s hogy a vezetőség ezt még nem hajtotta végre, annak az a magyarázata, hogy a Szakkörnek első sorban nagy szüksége volt a belső megerősödéssre. Az aláhányatlás után erős munkához kellett látnunk, hogy a kört megerősítsük, mert — valljuk meg őszintén — a kimulás fagyos szele süvöltött felettünk, melynek végzetes hatását csak úgy tudtuk kikerülni, hogy meglevő tagjaink fokozott igényeit igyekeztünk előbb kielégíteni. Ujból életre keltettük a három esztendeig szünetelt szaktanfolyamokat s végrehajtottuk lapunk reformját s ezzel annyira-amennyire ujból bizalmat gerjesztettünk a szaktársakban a Szakkör s annak működése iránt.

Távol legyen tőlünk és másoktól is olyan gondolat, mely feltételezné a kör mai vezetőségéről azt, hogy a fentemlített kötelesség- és szükségparancsolta munkával már teljesen kimerítette volna ama eszközöket és feladatokat, melyek révén a szaktársakat — önmaguk és a szervezet érdekében — a Szakkörhöz lehet láncolni. Így nem szabad gondolkodni sem a vezetőségnek, de a szaktársaknak sem, s hisszük is, hogy ez így van, mert tudjuk, hogy ezer és egy módunk van a tagok jogos s a jelenleg érvényben levő tagsági díjhoz mért igényeinek kielégítésére. Miközben azonban ily irányu működésünk előkészítésével és végrehajtásával foglalkozunk, arra is kell gondolnunk, hogy a Szakkör szervezetének kiépítéséről és — s ez a fő — megszilárdításáról gondoskodjunk.

Erre módot adnak az alapszabályok s ezt a jogot a vezetőségnek a fentemlített okokból érvényesítenie is kell.

SZAKKÖRI HIREK.

Szaktanfolyamunk programja. Szaktanfolyamunkat e hó 18-án este nyitottuk meg. Pollák Simon. elsőszaktársunk megnyíló beszéde után Pavlovszky J. Alajos szaktársunk kezdte meg a betű történetéről, fejlődéséről, a modern betűkről, a betűírásról és rajzolásról szóló, két napra tervezett előadását, melyet október 20-án be is fejezett. Október 24, 25 és 27-én Stalla Márton szaktársunk előadássorozata következik: *A könyvszedésről.* (Az egyszerűbb könyvekről általában. A szedés mérete szélességben és magasságban. A papír margoja a szedéshez viszonyítva. Címoldal. Kezdőoldal. Szennycim. Könyvek tördelése. Illusztrált művek szedése, tördelése. Az ábrák elhelyezése.) Október hó 31-én *a táblázatszedésről* fog előadást tartani Schornstein Jakab szaktárs. Előadása kiterjed a táblázat meghatározására; a művek szövegében elhelyezett táblázatokra; a hivatalos és egyéb adminisztratív táblázatok szedésére, valamint a táblázatszedés technikájának ismertetésére. *A matematikai szedésről* két előadást fog tartani Alpár Sándor szaktárs. Első előadásán — november 2-án, a matematikai szedés alapfogalmairól szól, míg második előadásának tárgya — melyet november 3-án tart meg — a nehezebb matematikai képletek szedése. November 7-én Gondos Ignác szaktárs tart előadást „*Hogyan dolgozik a korrektor?*” címen. A következő napon, november 8-án, pedig Schwartz Armin fog értekezni arról, hogy „*Mit szabad, mit lehet és mit kell a korrektornak kijavítani.*” November 10-én Rasófszky Andor ismerteti a *revizor teendőit.* November 14, 15 és 17-én a *papírról* fog tartani három előadást Pollák Simon szaktárs, november 21, 22 és 24-én pedig a szedőgépek ismertetésére kerül a sor. Az előadásokat a Röck Szilárd-utca 13. szám alatt levő községségi felső kereskedelmi iskolában (II. emelet 37) tartjuk meg esténként 7-től 9-ig. Ezuton is felhívjuk a szaktársakat, hogy a tanulságos szakelőadásokat tömegesen és pontosan látogatni sziveskedjenek. — Az előadásokról annak idején külön-külön ismertetést közlünk.

Szaktanfolyam Nyitran. Anyitrai szaktársak egy k legutóbbi ülésükön elhatározták, hogy szaktanfolyamot rendeznek. A Szakkör vezetősége

e határozathoz hozzájárult a kidolgoztatta a tantervet, melyet a nyitrai szaktársak el is fogadtak. E tanfolyam — melyre egyébként még visszatérünk — tisztán vázlatkészítési tanfolyam, de gyakorlati előadásokkal, illetve a jobb vázlatok kiszédésével is egybe van kapcsolva. A vázlatok kiszédésére illetőleg gyakorlati előadások tartására az egyik nyitrai nyomda engedte át helyiségeit és felszerelését. A tanfolyamot november 12-én nyitják meg, mely alkalommal nyomtatványkiállítását is rendez a Szakkör, mely szakelőadóul lapunk szerkesztőjét küldte ki, aki a tanfolyam vezetésére és irányítására névze tanácsokkal is ellátja a derék nyitraiakat. Ugyanakkor alakul meg Nyitrán a Szakkör helyi csoportja is.

Vidéki szaktanfolyamaink. A kaassai és szegedi szakköri tagok szintén elhatározták, hogy szaktanfolyamokat rendeznek a központ irányítása mellett. Az erre vonatkozó tárgyalások folyamatban vannak.

Pécsen a jövő hó 5-én alakul meg a Szakkör első vidéki helyi csoportja s ez alkalomból kiállítással kapcsolatos szakelőadást is rendezünk.

Első házi estélyünk. Amint már szeptemberi számunkban jeleztük, november 26-án, vasárnap, lesz az idei azonban az első mulatságunk, az építőmunkások otthonának tágas és díszes helyiségeiben. A meghívókat és a névre szóló családjegyeket november elején küldjük zét mindazoknak a tagtársaknak, kik három havi illetéknél többel nem adóak, valamint azoknak a most belépő új tagoknak is, akik legalább három havi illetéket előre lefizetnek. Valamennyi estélyünkre elsőrendű katonazenét szerződtettünk és az első alkalommal pompás műsort is állít össze a rendezőség. Még egyszer figyelmeztetjük azonban a szaktársakat, hogy jegyeiket semmi körülmények között másra át ne ruházzák, nehogy kellemetlenségnek tegyék ki magukat is, meg a jogtalanul belépni akarót is.

PÁLYÁZATI HIREK.

A Szakkör pályázataira beküldött művek száma összesen 91 darab levélfeje, 32 darab levélboriték és 15 darab levelezőlap. Amint látjuk, a levélfejre és boritékra kiírt pályázat fénys eredménytel jár, mert a 123 pályamunka között 80-féle megoldást láthatunk (40 jellege alatt); egyik jobb és szebb a másikkal. A vidéki szaktársak részére kiírt pályázatra — sajnos — csak nagyon kevés pályamunkát küldtek be: 15 darab levelezőlapot 11-féle megoldásban és 6 jellege alatt. Ez az eredmény korántsem kielégítő, mivel a kitűzött díjak összege megérdemelte volna, hogy többben vegyenek részt a küzdelemben. A pályaművek elbírálása kemény dió lesz a bírálók számára a az eredményt alig hisszük, hogy november végénél előbb nyilvánosságra hoz-

A vidéki szaktársak — mint szakköri tagok — távolról sem élveznek annyi előnyt és kedvezményt, mint a fővárosiak.

Vidéki tagjaink a Grafikai Szemlén és az időnként rendezni szokott nyomtatványkiállításokon és szakelőadásokon kívül alig élveznek valamit, míg a fővárosiak ezeken kívül a havi felolvasó ülések előadásait, a szaktanfolyamot s meglehetősen sűrűn rendezett kiállításokat is látogathatják, nem is szólva arról, hogy mulatságainkon is csak a fővárosi szaktársak vehetnek részt.

Hogy ez mennyire helytelen és igazságtalan, azt nem kell bővebben fejtegetni s elég ha hangsúlyozzuk: nagyon jól érezzük azt, hogy a vidéki szaktársak szakmai tudásának fejlesztésére zentral sokkal több gondot és áldozatot kell fordítani, mint eddig, mert míg a fővárosi szaktársaknak a Szakkörön és annak intézményein kívül is elegendő alkalmuk van szakmai képességük gyarapítására, addig a jó vidékiek e tekintetben csakis a Grafikai Szemlére vannak utalva.

A Szakkörnek tehát eminens érdeke, hogy vidéki tagjainak több alkalmat nyújtson a tanulásra, szakmai tudásuk gyarapítására. Bizonyos, hogy ennek tudatában van a kör vezetősége s ehhez képest működését is ily irányba fogja terelni, noha a megoldás nehézségeivel is tisztában van.

Feladatának megkönnyítése végett szükséges tehát, hogy minden olyan városban, ahol több tag van, befizetőhelyet, ahol pedig a tagok száma a tízet meghaladja: helyi csoportot alakítson s ezek ügykezelői, illetve vezetőségei útján szorosabb kapcsolatot létesítsen a vidéki tagok és a központi vezetőség között.

Röviden vázoljuk, mik a kötelességei a közeli jövőben megalakítandó befizetőhelyek és helyi csoportok vezetőségeinek. Itt csupán kötelességekről beszélünk, mert a jogokat eléggé világosan írják körül az alapszabályok. Tehát legelső sorban gondoskodniuk kell a tagdíjak rendkívül pontos és szigorú befizetéséről, illetőleg befizetéséről. Másodszor, hogy a rendes havi összejöveteleken és évi taggyűlésen a tagok kívánságait meghallgassák és azokat — mint javaslatokat — a központhoz juttassák. A helyi szervek vezetőinek legfőbb kötelessége azonban az legyen, hogy a tagokban az összetartást s a központ iránti bizalmat fentartsák és ápolják.

A központ kötelessége a helyi szervek vezetőivel (s így az azok vezetésére alatt álló tagokkal) szemben, hogy a hozzá intézett kívánságoknak a lehetőség határain belül eleget tegyen.

Ugy véljük, hogy amennyiben a vidéki helyi csoportok megalakulnak és megkezdik működésüket, a szakköri tagok és a központ összetartozandósága jobban érvényesül, mert a helyi csoport vezetőivel való szoros és állandó levélbeli összeköttetés ezt nagyban elősegíti. A vidéki szaktársak természetrajzát ismerve, legalább is így kell gondolkodnunk.

A vidéki havi értekezletek felolvasó- vagy vitaülésekké is átalakulhatnak, s egy-egy ilyen ülésre mindig rendelkezésükre bocsát a központ kisebb nyomtatványgyűjteményeket, melyekről esetleg egy ottani szaktárs mondhatja el véleményét, melynek elhangzásával komoly és szakszerű vita indulhat meg. Szükség szerint azonban minden ilyen kisebb nyomtatványgyűjteményhez ugyancsak a központi vezetőség irat egy-egy tanulmányt, s ez a mód volna legkívánatosabb és legmegfelelőbb. Ezen kisebb nyomtatványgyűjtemények azután állandóan forgalomban volnának mindaddig, amíg minden helyi csoportban meg nem fordulnának. Hogy ezáltal hatalmasabb lépésben haladna előre a vidéki könyvnyomtatás: azt hisszük, nem kell bővebben magyarázni.

A nagy nyomtatványkiállítások időnkénti rendezése rendszerében semmi változás sem áll be s ezeknek előkészítése a helyi csoportok feladatai közé tartozna.

Az egyes városok szakköri tagjai részére szükséges volna időnként pályázatokat kiírni, mivel a tapasztalat bizonyítja, hogy a központ által hirdett nagy pályázatokon a vidék alig vesz részt — amint ezt a mostani levelezőlap-pályázatnál is láthatjuk —, annál nagyobb az érdeklődés az egy-egy város szaktársai részére kiírt pályázatok iránt, — amint azt az aradi, nyitrai stb. pályázatok is igazolják.

A helyi csoportok vezetőinek legszebb és legfontosabb feladata leendő azonban a vidéki szaktanfolyamok előkészítése. A terv az, hogy a jövő ősszel minden nagyobb városban rendezünk tanfolyamot, kisebb-nagyobb szabású; ott, ahol a vezetők a Szakkörön kívül más hivatalos tényezők anyagi támogatását is ki tudják eszközölni, rendszeresebb szaktanfolyamot; oly városokban pedig, ahol ilyen támogatást nem sikerül szerezni, kisebb-szerűt, de céljának tökéletesen megfelelőt.

Ez idén különben Nyitra, Kassa és Szeged városok nyomdászai akarnak szaktanfolyamokat rendezni s amennyiben a tárgyalások eredményre vezetnek: e városokban még ez év folyamán megnyílnak a próba-tanfolyamok, melyeknek lefolyásáról és eredményéből leszűrt tapasztalatokat a jövő évi tanfolyamok szervezésénél érvényesíthetjük.

Ez volna tehát röviden a vidéki helyicsoportok programja. Most már csak a központi vezetőségen, no meg a vidéki tagtársakon mulik, hogy ez megvalósulhasson. A budapesti vezetőség a napokban foglalkozik ez ügygel s hogy a vidéki szaktársak javára dönt: az bizonyos, s ezzel a vidéki tagok jogait az alapszabályok szabta kereteken túl is kibővíti.

A vidéki szaktársak álláspontját ebben a kérdésben még nem ismerjük, de reméljük, hogy az e tervre nézve kedvező lesz. Hisszük és elvárjuk, hogy hozzászólnak a dologhoz s ezuttal még csak azt jegyezzük meg, hogy a vidéknek már eddig is annyit nyújtottunk, amennyit anyagi helyzetünk megengedett, mert a havi 60 fillérsnyi tagdíj ellenében 59-76 fillérsnyi önköltségi áron előállított Grafikai Szemlét adunk és a nyomtatványkiállítások rendezésének költségei sem megvetendők. Vannak városok, melyeknek szakköri tagjai egy évben alig fizetnek be többet, mint amennyit egy-egy kiállítás költsége felemészt. Ennek illusztrálásául ideiktatjuk, hogy az idén rendezett temesvári kiállítás 104,—, a kolozsvári 115-26, az egri 37,—, a szegedi 28,— koronát igényelt; tagdíjakból pedig befolyt 1910-ben: Kolozsvárról 132-60, Temesvárról 147-60, Egerből 8-40, Szegedről 87,— korona. Ezt tehát figyelembe kell venni.

Egyébként pedig ismételten hangsúlyozzuk, hogy a Szakkör ilyen irányu működésétől sokat várunk s hogy reményünk teljesüljön, az tisztán csak a vidéki szaktársaktól függ, akiknek szakmaszeretetében és önérzetében nincs okunk kételkedni.

Háromszázötven esztendő.

(II.) A XVIII. század beköszöntével egy küzdelemmel teljes kor szakadt a debreceni nyomdára. Kassai özvegyétől Vincze György vette át a nyomda vezetését 1697-ben. A Thököly bukása és Rákóczi felkelése közötti időszak zilált társadalmi és politikai viszonyai következtében Vincze sem tudta megakadályozni anyomatóműhely hanyatlását, melyet az 1705 október 19-20-iki labanc-dulás tetőzött be. E napokon a nyomdát is teljesen megsemmisítették a császári hadak; a felszerelést szétrombolták, betüiből pedig ólomgolyókat öntöttek.

Nem tudjuk megállapítani, hogy mikor rendezték be újra a nyomdát, mert 1712-ig nem történt erre nézve feljegyzés. Ebben az évben azonban már van a városnak nyomtatója Miskolczi Ferenc személyében.

Bizonyos, hogy a nyomda új berendezése nagyon kezdetleges volt, s ennél fogva nem is vállalkozhatott nagyobb művek nyomtatására. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a Komáromi Csapkés-féle bibliát — melyről már a multkori közleményünkben is szó esett és amelynek kinyomatását a város magára vállalta — Hollandiában nyomattatták. E biblia 33.000 forintjába került a városnak s a katolikus egyház jóvoltából igen sok viszontagságon ment keresztül. Hazaszállítása alkalmává a határon lefoglalták mind a 4000 példányt, kiadásukat megtagadták, míg végre, sok huzavona után, 1789-ben — tehát 80 év múlva — 905 példány került csak Debrecenbe, a többi, egyik verzió szerint, egy kassai pincében rothadt el, a másik — s valószínűbb — nézet szerint a katolikus klérus által elégettetett.

hassuk s azért türelemre kérjük a pályázókat, hiszen az ő érdekük is, hogy a bíráló bizottság lelkiismeretes munkát végezzen s döntését az igazságnak megfelelően meghozhassa. A pályaműveket december hó folyamán állítjuk közzemlére a lapunk karácsonyi számában közöljük a részletes bírálatot és a jobb munkák reprodukcióját is. — A pályaművek közül a *Strius 1*, 2, 3 jelzésű a jelégés levél nélkül érkezett be; miért is pályázott ez uton felhívjuk, hogy a jelégés levelet — a pályamunkák nyers vázlatának becsatolásával — haladéktalanul küldje be.

Az aradi szakegyesületi helyi csoport a mult hetekben pályázatot hirdetett egy egész oldalas újsághirdetés szedésére és egy meghívó szedésére és nyomtatására. A pályaműveket nyomban a beérkezés után egy 8 tagú, főnökökből és szaktársakból álló bizottság bírálta el s ennek döntése értelmében a hirdetés szedésére beérkezett 17 munka közül az első díjat (10 koronát) Szamat Adolf, a másodikat (5 koronát) Klein Mór és a harmadik díjat (eliámerő oklevél) ismét Szamat Adolf munkája kapta. A 12 meghívó-pályamunka közül az első díjat (15 koronát) Klein Mór munkájának ítelték meg, a második (10 koronás) díjat Szigmeth Károly, a harmadik díjat (5 koronát) Steiner Mór és a negyediket (eliámerő oklevél) Lovrov Ferenc munkája kapta. A nyomtatás első díját (10 koronát) Szász Gyula, a másodikat (eliámerő oklevél) pedig Oravetz Gyula munkájának ítelték meg. A szedés első díját azonban nem adták ki, hanem „utólag leintették“ (!), mert nem volt az egész szöveg kiszedve. Ez az eljárás egy kicsit furcsa, mert hiszen a feltételeknek nem megfelelő pályamunkákat döntés előtt kell és szokás visszavetni. — Egyébként az aradi helyi csoport újabb pályázatot hirdetett levélfej szedésére és nyomtatására és az e hó végén fog lejárni. A pályázatra beérkezendő munkákat a Szakkör szakbizottsága fogja elbírálni.

SZAKIRODALOM.

Kereskedelmi nyomtatványok. Végre előttem fekszik Gondos szaktársam érdekes kézikönyve, melylyel már nem egy ízben foglalkozott a G. Sz., sőt az augusztus havi számban mutatól közölte annak egyik fejezetét, mely a levélfejek szedését tárgyalja. A 96 oldalas művecskehez Janovits Ferenc, a Magyar Nyomdászat szerkesztője irt előszót, melyben különösképpen a nyomdatulajdonosoknak ajánlja a könyvet, felhíván őket, hogy ajándékozzák meg egy-egy ilyen könyvvel — megrendelőiket. Ez egy kicsit furcsán hangzik, mert, tudomásom szerint, a könyvet a szerző-kiadó a szaktársaknak szánta s nem a — megrendelő publikumnak. Szerintem tehát e szakkönyvet a szaktársak áldozatkész pártfogásába kellett volna ajánlani, mert az

ő számukra íródott s elsősorban ők látják a hasznát annak, ha a cikkeket szorgosan áttanulmányozva, szakmai tudásukat bővítik, hogy ezáltal anyagi helyzetükön is javíthassanak, mert aki többet tanul, az többet tud s nagyobb fizetésre tarthat igényt, s így bátran állíthatom, hogy szakirodalmunk fejlesztése s termékeinek pártolása és terjesztése: közvetve *szerkezeti érdeket is képez.* A könyv szellemi tartalmáról csak annyit kell megírni, hogy a gyakorlati életben leszűrt tapasztalatokat gyűjtötte egybe a szerző s a gördülékenny stílusban megírt szöveget számos példával illusztrálta. Nagy előnye a könyvnek, hogy az illusztrálásra helyezte a főszólyt s a magyarázatot csak lakonikus rövidséggel foglalta össze 4–6 oldalas cikkeken, melyekben az aprókecs szedéstechnikai kérdésekkel nem foglalkozik s inkább csak a modern sorcsoportosítás, térelosztás és sorhelyezés ismertetésére szorítkozik. Mellékletei mind jó izlésű munkák és jó példák szolgálhatnak a mesterszedésben kezdő szaktársaknak. A példákon ugyazólván csak a pusztá betűt és léniát használták fel diszítő anyagul, tehát oly anyagokat, melyek minden nyomdában megvannak. Caupán egy-két példát hibáztatok, melyeken az előző évek léniá-kombinációját kellett életre a példák tervezője: Kun Mihály szaktársunk; ezeket bátran mellőzhette volna, mert ma már alig van mesterszedő, aki ennek a bonyonyult és sok fáradsággal járó diszítóiányzatnak hódolna. A könyvet a Bíró és Schwartz-nyomda állította elő, ugyzintén a mellékletek egy részét is, egynehányat pedig a Pallas-nyomdában nyomtattak. A szövegoldalok két hasábosak s fent és lent piros színben nyomtatott léniákkal vannak diszítve. Az oldalak harántfekvése — a példákra való tekintettel — indokolt és helyes, ha mindjárt egy szakkönyvnl szokatlan is. Végezetül még csak annyit jegyzek meg, hogy az ára (1 és 1.50 korona) oly csekély s a tartalma oly tanulságos és hasznos, hogy ama reményemnek adok kifejezést, hogy a szaktársak felkarolják a szerző és kiadó nagy szakmaszeretetre és áldozatkészségre valló vállalkozását, s beszerzik a művecskét, melynl jobb már régen jelent meg a magyar nyomdászakirodalom piacán. Különösen a vidéki szaktársak figyelmét hívom fel a „Kereskedelmi nyomlatványok”-ra, mint olyan munkára, melynek tanácsait ők is jól hasznosíthatják. — A mű megrendelhető a szerzőnl: Gondos Ignácnál (Budapest, VI, Bajnok-utca 14), a Szakkör pénztárosánál és a Grafikai Szemle szerkesztőségénél is.

Nyomdatulajdonosok Évkönyve.
 Ez évkönyv jövő évre szóló kötete ez év decemberében fog megjelenni, Molnár Mór, a „Nyomdaipar Magyarországon” szerkesztőjének szerkesztésében és kiadásában.

A debreceni nyomdát — mint a kálvinisták egyik legerősebb fejeverét — egyébként minden áron el akarta pusztítani a hatalmát lassan-lassan megint visszanyerő katolikus egyház; erre vall ama intézkedés is, melylyel 1714-ben eltiltották a nyomdát az egy évszázad óta megjelenő debreceni kalendárium forgalomba hozatalától, megfosztván azt egyik legfőbb jövedelmi forrásától.

1715-ben fontos határozatot hozott a tanács, amikor a nyomtatót 180 forint évi bér fizetésére kötelezte. A bérbeadásnak e formája azonban nem vált állandóvá s csupán Miskolczi idejében volt érvényben, ő utána már teljesen a város vette kezelésbe a nyomdát.

1719-ben újabb elemi csapás érte az officinát. A július 17-iki tüzvész a város nagy részével egyetemben ezt is elhamvasztotta. Miskolczi, mint nyomtató ezentul már nem működött, legfeljebb csak felügyelt a nyomda újra berendezésének munkálataira s ez idő óta különféle városi tisztségeket viselt.

Utóda Viski Pál lett, aki 1722-ben lépett a város szolgálatába, mivel ez időtől fogva már nem adták többé bérbe a nyomdát, hanem a házi kezelési rendszert léptették életbe, mely ma is fennáll. 1723-tól tehát a nyomda vezetői (provizorai) városi hivatalnokok, akik a legényekkel (szóciusokkal) és inasokkal egyetemben meghatározott évi fizetésben részesültek a város pénztárától.

Erdekesnek tartjuk felemlíteni ezen fizetési állapotokat. A provizor konvenciója volt: évi 240 magyar forint készpénzben, amihez hozzájárult még 10 köböl buza, 4 gönci hordó bor, sertéstartásra 8 forint, sóra 3 forint 50 dénár; joga volt továbbá minden ujonnan sajtó alól kikerült műből 100 példányt a maga papírjára nyomtatni és áruba bocsátani. Egy szócius fizetése készpénzben 80 forint, 4 köböl buza, 2 gönci hordó bor, sertésre 6 forint, sóra 2 forint. Az inasok fizetése: 40 forint készpénz, 2 köböl buza, sertésre 2 forint, sóra 1 forint 50 dénár. Az akkori időben ezek fényes fizetések voltak!

A provizor hivatalba lépésekor köteles volt esküt tenni, melyben a városnak hűséget és engedelmisséget fogad, s kötelezi magát, hogy „hir és engedelem nélkül semmit sem imprimál”. Közvetlen felügyeletet a nyomdai felügyelők gyakorolták felette. A provizornak pontos számadásokat kellett vezetni a bevételekről és kiadásokról s a felesleget minden év végén a városi pénztárba beszozáltatni. Ilyen megváltozott viszonyok között kezdte meg működését Viski s 1722-től 1731 végéig személyesen vezette a nyomdát, attól kezdve a felesége vezeti a számadásokat, mivel férjét a betegsége akadályozta ebben.

Viski 1733-ban elhalálozván, helyét Margitai János foglalta el meglehetősen nehéz viszonyok között. A nyomda ez időben ugyzólván csak a városnak és a kollégiumnak dolgozott; vége szakadt annak az időnek, amikor a rendelők az ország minden részéből felkeresték a híres debreceni officinát; a bécsi kormány szigorú felügyelete is óvatosságra intette a vezetőket, nehogy egyik-másik sajtótermék valamely rosszul értelmezett sora miatt kockára tegyék a nyomda sorsát.

Mindezek dacára Margitai keze alatt szépen fejlődött a nyomda s gyarapodott. Kiadványai külső kiállítás dolgában is haladást mutatnak, noha az első években ő is szegényes felszereléssel dolgozott. Egy legénye és egy inasa volt, de később szaporítani kellett a személyzetet, olyannyira, hogy 1746-ban már 6 ember állt rendelkezésére s ehhez képest 1749-ben egy második sajtógépet állított üzembe. Betűkészletét már korábban gyarapította, amikor Grossmann, bázeli betűöntőnél nagyobb készletet rendelt meg. Margitait azonban ez a fejlődés sem elégitette ki s módot keresett és talált, hogy még betűt is otthon készíttethesse. Személyzetét egy ügyes „mechanikus”-sal szaporította, aki aztán kellő felszerelés segélyével öntötte a szükséges betűket.

Margitai alatt nem változott a provizor fizetése, de a szóciusoké igen. Az inasok meg ruhaellátásban is részesültek. A személyzet jövedelmét azzal is gyarapították, hogy a kiadványokból 2-2 példányt kaptak, melyet javukra értékesíthettek.

Margitai 1752-ben halt meg s a következő évben már Bíró Mihály a provizor, aki alatt ismét zavaros korszak következett be. Egy évig állt csupán a nyomda élén, de azalatt annyi visszaélést követett el,

hogy a személyzettel egyetemben perbe fogták. A zavar az ingyenpéldányokból keletkezett úgy, hogy Bíró és személyzete a kevésbé kelendő művekből nem vették át az őket megillető ingyenpéldányokat, s ezt pótolták a nagy keresletnek örvendő munkákból, miáltal a városnak tetemes kárt okoztak. A város megbírságolta a bűnösöket, a szócúsokat 20-20 rhénes forint és a kár megfizetésére, Bíró pedig 100 rhénes forintra, a kár megtérítésére és állásától is elmozdították.

Helyette Kállay Gergely lett a provizor, aki ügyes nyomtató volt, mert e tekintetben nem merült fel ellene semmiféle kifogás, annál inkább lelkiismeretessége ellen. Ő még súlyosabb visszaéléseket követett el, mint előde, s emiatt börtönbe is került 1758-ban. Ez lett a sorsa az ellenörnek: Margitai Istvánnak is, aki ugyan bebizonyította jóhízműségét, de a kár felét neki kellett megfizetni.

Kállay utódául sikerült — hosszas rábeszélés után — megnyerni a fentemlített Margitait, aki jellem dolgában magasan felette állt elődeinek. Feltűnően hosszú provizorsága alatt (1759-1786) semmiféle szabálytalanságot sem követett el és a nyomdát a biztos fejlődés útjára vezette. Az ő ideje alatt tulnyomórészt vallásos munkák és iskolai kézi könyvek kerültek ki a nyomdából. S ezen nem is lehet csodálkoznunk, mert a cenzura oly súlylaly nehezített a városi nyomdára, hogy a provizor nem engedhetett meg magának szabadabb mozgást.

Kiadványai lelkiismeretes gondnal készültek. Művelődéstörténeti szempontból érdemes felemlíteni, hogy az ő idejében nyomtatták az első debreceni reklámlapokat (1778-ban), mely „Brelanger Uram Tüzi-Mesterségben lévő productiója publicálására” szolgált s ugyan-ezen évben készült el az első katalógus a debreceni kiadványokról.

Margitai a nyomda felszerelésének rendbentartására is nagy gondot fordított. 1761-ben újból nagyobb mennyiségű betűt rendelt Trattner bécsi öntőnél, 1765-ben azonban a kolozsvári betűöntőnél: Farkas Istvánnál készítette újabb betűszükségletét.

1786 novemberében halt meg a nyomtatóműhely e derék és becsületes művezetője, hogy olyanoknak adjon helyet, akiknek lelkiismeretlensége ismét sok baj kuforrásává lön.

Utóda Huszti Riskó Sámuel, akinek vezetése alatt újból lezúllott az officina, amely 1790-ben ismét a lángok martaléka lett, s ismét a város áldozatkészségére volt szükség, hogy hamvaiból feltámadva, újból munkához kezdhesen. De e csapás sem menti Huszti hanyagságát, amit kiadványai előállításánál tapasztalhatunk. E hibáján kívül még hűtlen sáfarkodását is fel kell róni, ami miatt aztán a tanács 1792 elején menesztette, Szigeti Mihályt állítván a nyomda élére.

Szigeti egyideig csak ideiglenes művezetője volt a nyomdának s az akkori nyomtatványok impressziuumain a neve nem is szerepel. Bizonyos, hogy ez a kétéas állapot nem tetszett Szigetinek, mert 1793-ban, a tanácshoz beadott kérvényében erélyesen követeli magának e jogot, s kérését sietnek is teljesíteni. Szakjában jártas nyomtató volt (ezt bizonyítják későbbi nagyváradi munkái), de a vezetése alatt nyomtatott munkákra nem nagy gondot fordított, talán azért, mert többször kísérelte meg, hogy otthagya Debrecent, önállósítja magát. Moglehet, hogy nemcsak az önállósítás gondolata sarkalta őt a városi nyomda elhagyására, hanem inkább az, hogy ő ellene is a hűtlen sáfarkodás vádját emelték, mivelhogy a város által nyomtatott könyveket anyósa útján a maga zsebére értékesíttette; ilyen előzmények után neki is távoznia kellett a nyomda éléről. Vele lezárul a XVIII. század debreceni nyomtatóinak sora s lezárul az officina egy sokféle válsággal teli zavaros korszaka, hogy a XIX. század első nyomtatójának, a derék Csáthy Györgynek vezetésével ismét újabb fellendülésnek és virágzásnak nyisson utat.

Egyszerű és szerény felszerelésű volt tehát a nyomda, s a XVIII. századbeli történetét nem is a technikai eszközök fejlettsége teszi nevezetessé, hanem inkább az, hogy bármily szerényen, bármily szűk viszonyok között, de mégis meg tudta őrizni fennállásának folytonosságát annyi elnyomó törekvéssel szemben a XIX. század számára, mely azután a technikai fellendülés rohamosságával pótolta az előző században mulasztottakat.

(Vége következik.)

A szedőgépek tökéletesítése óriási lépésekkel haladt előre. Napról-napra érkeznek híradások, melyek a szedőgépek tökéletesítéséről számolnak be. Örvendtes jelenség, hogy ezen újítások nemcsak a meg-lévő bajok orvoslására szorítkoznak, hanem inkább az egyes szedőgép-típusok sokoldalú használhatóságának elérését célozzák. Ily irányu munkálkodásra a szedőgépgyárakat az egymás közötti versengés sarkalja. Most ismét több igen fontos és figyelemre méltó újítást van módunkban ismertetni. Lapunk ez évi július havi számában már jelentettük, hogy a Mergenthaler-féle Linotype újabb típusait — a három és négy raktáru gépeket — Amerikában már bemutatják. Az előbbi már az európai kontinensen is szemlélhetővé tették s ennek nemcsak az az előnye, hogy a három egymás felé elhelyezett matrica-raktárban olyan betűket helyezhetünk el, amilyenekre például egy lap vagy mű szedésénél szükségünk van, hanem a három raktárban különböző törzű betűk matricái is elhelyezhetők és az öntőforma egyszerű átfordítása által ciceró után non-pareillet vagy más-más törzű betűket szedhetünk, illetve önthetünk. A három matrica-raktár közül a szükségeset egy emeltyű segítségével pár pillanat alatt beállíthatjuk. Ezen gépeknek különösen az újságszedésénél látják nagy hasznát, mert minden különösebb előkészület vagy fennakadás nélkül térhásznák át más betűtörzs szedésére. A négy raktáru Linotype 90 gombos billentyű-szerkezettel bír, melynek segítségével 720 betű szedhető, s a betűtörzs 5 ponttól 36 pontig változtatható. A magazinok — úgy mint az előbb említett típuson — könnyen és gyorsan ki- és bekapcsolhatók vagy esetleg külön-külön ki is cserélhetők. Ez a típus hirdetések és más bonyolultabb kevert szedések előállítására igen alkalmas. Legalább az amerikai szaklapok híradásai szerint a próbák sikerültek, illetve ilyenmő próba szedéséknél kifogástalanul működtek. Ugyancsak az úvilágból jelentik, hogy a Monotype szedőgépekhez egy új kopogtató-készüléket szerkesztettek, mely két set-dobbal és két papirtekerccsel van felszerelve s amelyen a szedő hatféle betűt szedhet. Az új kopogtató pontosabb leírása még nem ismeretes.

KORREKTORI ROVAT.

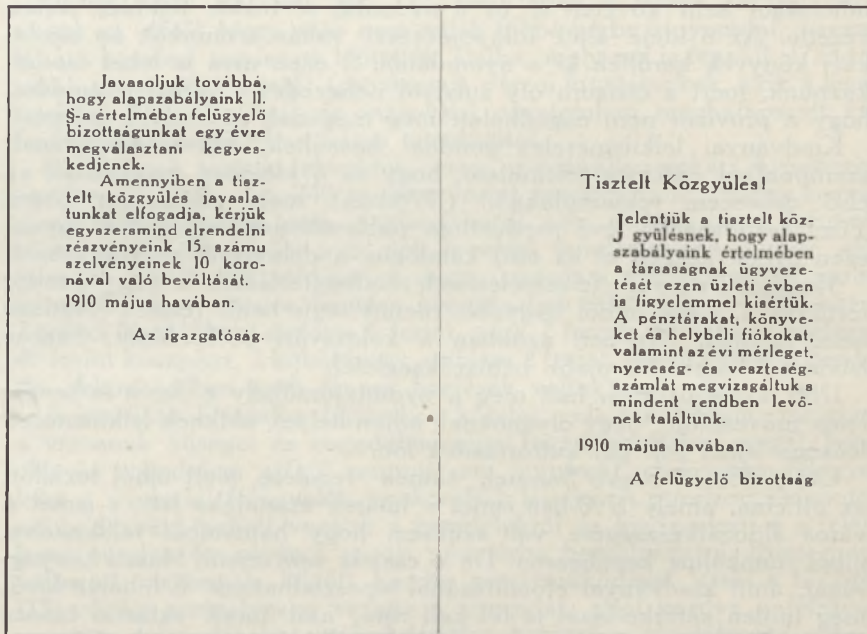
Névazókkal való hibás összetételek. Kereskedelmi nyelvünk magyartalanságai között sűrűn szerepelnek olyan összetételek, amelyek leginkább a rövidség kedvéért használnak, de amelyek három-négy szóból való összevonásuk miatt rendszerint hibásan képezetnek. A korrektor nagyon könnyen felismerheti ezeknél az összetételeknél a hibát, ha a névszós szószer-

kesztések szabályaiból ezt az ötféle esetet szemmel tartja: 1. *tárgyas viszonyból: favágó* (fát vágni), *bor-mérés* (bort mérni); 2. *birtokos viszonyból: csereeszköz* (csereének eszköze), *pénzforgalom* (pénznek forgalma); 3. *anyagjelzés viszonyból: vasvilla* (vasból való villa), *gyapjuszövet* (gyapjuból készült szövet); 4. *nem-és fajbéli tulajdonság jelzéséből: gyümölcsfa* (gyümölcsstermő), *anyaszéna* (első kaszálás); 5. *állapot, foglalkozás, hasonlóság jelzéséből: úraszony, vezérigazgató, köszív*. Egyéb esetekben pedig a melléknévi jelzőkre ügyeljen a korrektor, mint *lavaszi buza, boros hordó* stb. Ha ezekre az általános szabályokra figyel, akkor hamar megtalálja az összetételekben lappangó hibát. Ime néhány példa: 1. *Börzeérték, börze-tanács, börzebírótság, börzenap* stb., ezek birtokviszonyon alapuló összetételek, mert világos az összetétel alapja (a börze tanácsa, bírósága, napja), tehát jök; azonban helytelenek azok a szerkesztések, melyekben a börze nem birtokos, mint: *börzejáték, börzetudósítás, börze-különbözet*. Ez utóbbiakban mindig *börzei* jelzőt korrigáljon a korrektor. — 2. *Folyószámlaösszeköttetés*. Ez németes (Kontokorrent-Verbindung). A magyar így ír: *szerződéses viszony* (mely szerződésen alapszik), *fizetési állás* (olyan állás, melyhez fizetés van kötve) *hivatalos összeköttetés* stb. Eszerint tehát helyesen és magyarosan lehetőleg így javítsa minden korrektor: *folyószámlai összeköttetés* vagy *folyószámlás összeköttetés*. — 3. *Váltóhitel*. Ingtag értelmű szó. Értik rajta az áruüzletben azt a hitelt, melyben a tartozás fedezeteül az eladó váltót (elfogadványt) követel a vevőtől, tehát: *hitel váltóra*; lehetne így is javítani: *váltói hitel*; igazi, határozott neve azonban *váltós hitel*, ami váltón alapuló hitelt jelent (mint barátságos viszony, hivatalos összeköttetés). *Elfogadványhitel* pedig olyan váltós hitel, mely folyószámlás összeköttetésben (banküzletben) jogot ad a számla tulajdonosának, hogy a bankra váltókat intézzen; ez tehát így helyes: *elfogadványi hitel*. — 4. *Határidőüzel* (Termingeschäft). Ez a szó olyan üzletet jelent, melyet későbbi lejáratra, későbbi teljesítésre kötnek; a kifejezés tehát összevonatlanul ez: *határidőre kötött üzel*. Amde ily viszonyban a magyar nem köt egybe szokat, mert így ír: *hónapra bérelt szoba = hónapos szoba*; *napszámra fogadott vagy dolgozó ember = napszamos*; a termés felére kiadott föld = *feles föld* stb. Világos ebből, hogy a határidőre kötött üzel rövidebb neve sem lehet más, mint *határidős üzel* vagy *időhatáros üzel*. És így rosszak a határidő-üzel alakjára készült egyéb összetételek is, mint: *határidő-piac, határidő-forgalom* stb. De főképpen rossz a német Getreidetermin-geschäft szolgai utánzása: *gabona-határidő-üzel*. Ezt csak így javíthatja ki a korrektor: *határidős (időhatáros, lejáratos) gabonaüzel*.

Üzleti évi jelentések, zárszámadások modern szedése.

Évi jelentéseket és zárszámadásokat oly elszámolásra kötelezett vállalatok, társaságok stb. adnak ki, amelyek kell, hogy az érdekelt-séget kellőleg tájékoztassák a lefolyt üzleti évről és az elért eredményekről. Ezen megállapításból természetesen következnek, hogy az ilyen vállalkozásoknál pénzüemberek vesznek részt, akik társadalmi helyzetüknél fogva is tulnyomórészt nemcsak a külsőségeknek, hanem az abban megnyilvánuló szépnek is barátai, lelkes hívei és örömmel látják azt mindenben megnyilvánulni.

Tehát kívánatos volna ugyebár, hogy azoknak a kezébe — akiknek kiváltságos helyzetek megengedi, hogy oly nyomdai termékeket vásároljanak, amelyeknek nemcsak irodalmi, hanem kiállításbeli szépsége is

1. példa. A margóviszonyok teljesen logikátlanul lettek megállapítva. Minden oldalon más és más méretű margóval találkozunk, mintha a szedő ezzel akart volna valami újat nyújtani. Miatán a két oldal között semmiféle összekötő kapocs nincsen, valami egységes testbe tömörítő vonal, a két szedéstest közötti távolság szertelennek tűnik; ront rajta még az is, hogy az egyik szedéstest fent, míg a másik lent van elhelyezve. Az egyik oldalon a bekezdések sorai be vannak húzva (dátumsor azonban tompán kezdve), míg a másik ellentétes oldalon tompán vannak kezdve, a dátumsort azonban kieresztették. Az ilyen és ehhez hasonló szertelenségeket, a munka egyöntetűsége érdekében is, kerülni kell.

kielégíti őket — kifogástalan kivételű oly üzleti nyomtatványokat adjunk, amelyek egyrészt nemcsak harmónikusan illeszkednek bele a környezetbe, hanem felkeltői és továbbnevelői a jóízűs érzetének.

És mégis mit látunk ma? Azt, hogy éppen ezen nyomtatványok részesülnek a legmostohább bánásmódban, s készülnek a legkevésbé gonddal és izléssel, hogy némely ilyen nyomtatványról szinte kéri a készítő mesterember értelemnélkülisége, lelketlen megnevezése. Ha pedig véletlenül adódik eset, hogy a megrendelő „valami jobb munkát” akar, akkor az egész tudás abban merül ki, hogy jobb minőségű papírt, esetleg tisztességesebb nyomtatást, csinosabb, „jobbán” meg-szedett címoldalt adnak — egyebet nem.

Igy van azután az, hogy ez a jobb sorsra érdemes, előkelő és egyszerű nyomtatvány nyomdai előállításbeli fejlődésében stagnál, s e tekintetben ma is csak ott vagyunk, mint voltunk egynehány év-tizeddel ezelőtt.

És mivel magyarázható eme nyomtatványfaj kiállításbeli fejlődésében tapasztalható elmaradottság? Semmi mással, mint az ósdi vaskalapos-

sággal, az örökösen egy színvonalon való maradással, mert bizony kellemetlen volna a fejlődéssel lépést tartani; no meg a vaskalaposok azon érvével, hogy „a nyomtatvány veszt a komolyságából”, ha holmi modern törekvésektől szentségtelenített kezekkel nyulunk hozzá.

Irtózáttal gondolnak a régi idők visszamaradt emberei arra, hogy mi is lenne, ha sokféle (kövér, félkövér, finom és kettős finom stb.) léniák helyett csak azonos vastagságú (negyedpetit és nyolcadpetit) léniákat használnánk. Hátha még a hivatalos (és minden hivatalos a legcsunyább) fekete szín helyett egy diszkrét szürkét vagy meleg barnát alkalmaznánk. Sőt akadnak olyan újítók is, akik még a két színben való nyomtatásra is mernek gondolni...

De hol van az előírva, hogy egy olyan üzleti nyomtatványt, mint az évi jelentés és zárszámadás, nem lehet izlésessé, széppé és a modern ember lelkületéhez simulóvá tenni úgy, hogy az komolyságából ne veszítsen és céljának tökéletesen megfeleljen.

				Felülvizsgáló bizottsági jelentés.	
<p>rülni fog mult évi forgalmunkat meghaladni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kérjük ezután a tisztelt közgyűlést, hogy a bemutatott zárszámadásokat jóváhagyja és az igazgatóságának, valamint a felügyelőbizottságnak a felmentésüket a lefolyt üzleti évre megadni méltózzassék. • Javasoljuk továbbá, hogy alapszabályaink 11. szakasza értelmében felülvizsgáló bizottságunkat további egy évre megválasztani hegyeskedjenek. • Amennyiben a tisztelt közgyűlés javaslatainkat elfogadja, kérjük egyszerűsítve elrendelni, hogy részvényeink 16. számú szelvényeinek 10 boronául való beváltását. 		<p>Tiszteltközgyűlés!</p> <p>Jelentjük az igen tisztelt Közgyűlésnek, hogy alapszabályaink értelmében a társaság ügyvezetését ezen üzleti évben is figyelemmel kísértük. A pénzlárapot, könyveket és helubeli fiókot, valamint az évi mérleget, nyereség- és veszteségszámolat megvizsgáltuk s mindent példás rendben levőnek találtunk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1911 június havában • A felügyelőbizottság 			
<ul style="list-style-type: none"> • 1911 június havában <p>Az igazgatóság</p>					

1a. példa. E példán már arányos margóviszonyokat látunk, melyek az egész munkán azonosan végigvonnak. A vonalak a két oldalon elhelyezett szedéstegeteket egybefoglalják egy nyújtott négyzetben, tehát a két oldal alapján véve egy szedésteget képez, melynek keretén belül a sikterület arányosan és szépen van tagolva. Azonkívül nem látjuk azt, mint az 1. példán, hogy az aláírások különböző elhelyezése által támadt hézagok a szedésteget külső, vagy bármely oldalát is megbontlanák, mert nemcsak a külső vonalak, hanem a bekezdéseknél és kimeneteknél alkalmazott diszidőtarabok is zártá teszik azt. Az iniciális a körülhatárolás által jobban van kidomborítva s így jobban érvényesül.

Bizony lehet, csak ahhoz egy kis érzék és tudás kell, s nagyon okosan cselekszünk, ha az egységes, szép kiállítás szempontjából a mesterszedő munkakörébe vonjuk be e munkákat.

A munka szépségének és sikerének titka: az egyszerűség eleganciájában és az egyöntetűségben rejlik.

Minden oldalra azonos margóviszonyokat állapítsunk meg, s ne essünk abba a hibába, hogy ahány oldal, annyiféle margót hagyjunk.

Figyeljünk továbbá arra is, hogy az írásfajt is betartsuk és különféle írásokat ne keverjünk, mert ez már szépséghiba lévén, rovására esik az egyöntetűségnek. Cseppet sem kedves látvány az, ha az egyik oldalon groteszk betűket, a másik oldalon pedig mediaevel-jellegűeket látunk, keverve egyiket a másikával észszerű következtetés nélkül.

Törekedjünk arra, hogy a címsorokat is ugyanazon betűk nagyobb fokozataiból szedjük inkább, mintsem, hogy esetleg ugyanazon fajta írás kövér vagy félkövér betűivel tennők azokat feltünőbbé. A címsorokat elrendezésük által tegyük szembeötlőbbé s így jobban megmaradva az egyöntetűség keretében, nemcsak szellemesebb munkára van alkal-

A azok összehalmozása összetételekben egyáltalában nem természetese a magyar nyelvnek, még ha az összetétel szabályos volna is. A „betétkamatláb-leszállítás” kifejezése lehetetlen! Helyette ezt javítsa a korrektor: *betéti kamatláb leszállítása*; „értékpapírszelvény-beváltás” helyett ezt javítsa a korrektor: *értékpapír szelvényének beváltása*. A névszókkal való hibás összetételeket különösen a ruházati cikkeket árusító kereskedők árjegyzéseikben találhatjuk tömegesen, mint: „elyemzsinórsaujtás”, „moiréselyemgallérdiaz” stb., éppen ezért ügyeljen a korrektor arra, hogy ilyenné nyomtatványok szövegében efféle magyartalan összetételek ne larkítsák a sorokat. Az ingadozó összetételeknél még arra is figyeljen a korrektor, hogy a kötőjel megfelelő helyen alkalmaztaassék. A kötőjel ilyen összetételekben oda tartozik, ahol a többféle tárgy neveiből alkotott fogalom kifejezésére a kapcsolás történt, például: *taffotaselyemből való bélés*; *taffotaselyembélés*, nem pedig így *taffota-selyembélés*, mert a bélés megnevezésénél csak a közelebbi megjelölés végett tételt elébe ajzljó: *taffota*. *Mellékképekkel* való összetételeknél pedig leginkább az összehasonlításra kell figyelni: *világosbarna, méregdrága* stb.

Sch. A.

A BETÜÖNTÖDÉK LEGUJABB TERMÉKEI

Brendler Károly és Fiai wieni betüöntöde a napokban bocsátotta ki mintakönyvét, melyben az általa gyártott összes írásokat bemutatja. A mintakönyv könnyen áttekinthető beosztású és körülbelül 230-féle íráskészlet próbasorait tartalmazza, azok között több modern betűkészlet is. Eme öntöde diszitőanyag mintakönyvét a legrövidebb időn belül fogja kiadni s azt, valamint a fenti betü mintakönyvét is készséggel megküldi mindenkinek, aki ily értelemben kérrással fordul az öntödehez.

Vénusz-Groteszk. A frankfurti Bauersche Giesserei betüöntödei cég egy 16-féle groteszk-írásból (rendes, világos, félkövér, kövér, keskeny, széles, világos és félkövér kurziv stb.) álló betűkészletet szándékozik piacra bocsátani. Ezek közül nem régen került forgalomba a közönséges, félkövér, valamint a kurziv és félkövér kurziv Vénusz-Groteszk, az elmúlt napokban pedig a kövér Vénusz-Groteszk. Mindezen írások nemes egyszerűségükkel és határozott vonásaikkal imponálnak. Ez különösen a kövér Vénusz-Groteszk-re vonatkozatható, mely tulajdonságai miatt a mesterzedésbe vágó akciódenciákon jól alkalmazható. A világos kurziv Vénusz-Groteszk már csupán finomabb munkákhoz használható, mivel vékony vonásai csak erre teszik alkalmassá, de a félkövérje sokkal jobban érvényesíthető. A Vénusz-Groteszk írásokról

tehát bátran elmondhatjuk, hogy igen tetszetősek s ezáltal talán nagyobb kelendősegre is tesznek majd szert, mert — mint ez tapasztalható is — drága betűanyagok rendelkezésénél a nyomdák mindig ügyelnek arra, hogy olyan betűkészletet szerezzenek be, mely legkevésbé van kitéve a divatváltozásnak. Meggyőződésünk pedig az, hogy általában a groteszk-írások még sok-sok évig megtartják azt a teret, melyet a multban elfoglaltak. A Bauersche Gießerei egyébként egy pár újabb vignettát is hozott forgalomba, melyek Kalhammer, wienai grafikus művész rajzai. Valamennyi modern és díszítő hatású termék.

A PAPIRSZAKMÁBÓL.

A fiumei papirgyár a rendelkezésre álló vizierő megbízhatatlansága folytán állandóan üzembizonytalansággal küzdött, ami nagy mértékben befolyásolta a gyár versenyképességét. E bajokat csak most sikerült a gyár vezetőségének orvosolni, amennyiben oly szerződést kötött a várossal, mely szerint az utóbbi, szükség esetén, 300 lóerőnyi villanyerőt bocsát a gyár rendelkezésére önköltségi áron.

Rotációs papir gyártására rendezkedett be az Első Magyar Papiripar Rt. — mint ezt már korábban jeleztük —, a rotációs papirosztályát ez év decemberében üzembe akarja helyezni. A nevezett részvénytársaság az új felszerelésekbe másfél millió koronát fektetett be.

Egy papirgyár reorganizálása. Mint értesülünk, a hermaneci papirgyárat teljesen reorganizálják és új, modern felszerelésekkel látják el.

Felbert Gyula, a Theresienthali papirgyár raktára és magyarországi képviselője, raktáron tart rendkívül nagyválasztékú nyomó, középanyag, famentes és amerikai illusztrációs műnyomópapírokat, ugyisintén legfinomabb színes borítékpapírokat, duplexet és kartonokat.

FŐVÁROSI HIREK.

Huszonöt éves jubileum. Jauer-nik Nándor, a székesfővárosi házi nyomda igazgatója ez idén töltötte szolgálatának 25. évét, mely alkalmából a nyomda személyzete e hó 28-án a budai Vigadó termeiben műsorral és tánccal egybekötött társas vacsorát rendez. (Műsor kezdete este 1,28 óraker. Vacsora-jegy ára 6 korona.)

Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola nyilvános rajzterme (a rajzterem: IX, Kinizsy-utca 31, I. em.) minden nap (szombat és vasárnap kivételével) este 7—9-ig látogatható heti 1 koronás jeggyel, ahol két iparművészeti tervező és egy textil-művészeti szaktanító áll díjtalanul a közönség rendelkezésére. Ugyanott az Iparművészeti Társulat pályadíjjal jutalmazott gazdag eredeti tervezetgyűjteményét is igénybe vehetik a látogatók. A tervezők és a

munk, hanem észszerűbben is tudjuk a fontosabb mondanivalókat hangsúlyozni.

A tömör sorokat általában ne szedjük tulszélesre, hogy így fedjük, illetve dekoráljuk a papírt, mert a hosszú sorok az olvasóra kimerítőleg hatnak, meg nem is szépek.

Ne sajnáljuk a papírt, mert a zárszámadásoknál és évi jelentéseknél amugy is sok az üres oldal, hanem használjuk ki a sik felületet úgy, hogy a szép és jó levegős elhelyezés mellett a szedéstartalattal arányos üres tér már maga is dekoratív hatást keltsen vagy legalább azt elősegítőleg hasson.

Egyes fontosabb szövegrészeket kellőleg kiemelhetünk, illetőleg hangsúlyozhatunk, ha bekezdésünknel egy-egy iniciálist alkalmazunk, ezzel is az egyhangu oldalakat élénkebbé téve. Persze mindent okkal és móddal kell alkalmaznunk, mert a szertelenség a legtöbb esetben izléstelen munkát eredményez.

Az igazgató-tanács
JELENTÉSE
az 1910-dik évi
közgyűléshez.

NAPIREND:

1. Évi jelentések előterjesztése.
2. A zárszámadás előterjesztése.
3. A felmentvény megadása.
4. A választások megejtése.
5. Indítványok.

2. példa. Itt ugyanabba a hibába esett a szedő, mint az 1. példa szedésénél; hol lent, hol lent helyezvén el a szedéstartalattal öletszerűen s mindig más és más beosztás mellett. A „Napirend”-nél levő sorszámok minden lámpont és szerves kapcsolódás nélkül biggyesz-
kednek a sorok elején s miután az egyes pontok nincsenek kellő beosztás által egymástól elválasztva: az egész kissé zavarólag hat. A másik oldalon elhelyezett azennycim sorai nagyon rosszul, összeszorítva vannak kicsi sorcsoporttá alakítva, mely a nagy felületen elvész.

A táblázatos szedéseknél pedig kerüljük a sokféle lénia alkalmazását és tisztán csak a negyedpetites esetleg nyolcadpetites léniák használatára szorítkozzunk, mert ezekkel is igen jól érezthetjük a rovatok határolását, s ami a fő: e sima vonalak kis variációja adja meg a munka nyugodt képét és a rajta végigvonuló eleganciát.

Igyekezzünk tehát, hogy érzékünket oly irányban fejlesszük, hogy bizonyos írásfajokhoz megfelelő erősségű vonalakat tudjunk alkalmazni, hogy azokat ne csak célszerűen, rendeltetésüknek megfelelően használjuk, hanem, hogy alkalmazásuk esztétikai szempontból se essen kifogás alá, vagyis: hogy azok a környezetükből — tulerősségük avagy tulságos finom voltak miatt — ki ne ríjanak. A vonalak erőssége lehetőleg közel álljon az alkalmazott betűk vonalainak erősségéhez, s minél teljesebb az e kettő közötti összhang, annál nyugodtabb és szebb lesz a munka képe. Továbbá jó tudni és érezni azt is, hogy a vonalak és a szöveg között mennyi tért hagyjunk, mert ennek arányossága nem kis mértékben járul ahhoz, hogy a munka egyöntetű s aprólékos részleteiben is gondos és szép kivitelű legyen.

A finomabb és gondosabb munkáknál ne zárkózzunk el ridegen

attól a gondolattól sem, hogy jó papirra, jó és szép színben — sőt, ha a hatás kívánja: két színben is — nyomtassunk, feltételezve azt, hogy a rendelő ennek költségét fizetni hajlandó.

Különösen tartsuk ezt szem előtt, ha saját intézetünk évi jelentését és zárszámadását nyomtatjuk.

Ne gondoljunk sohasem arra, hogy ilyet azért ne kíséreljünk meg, „mert még nem láttuk soha,” hanem igen is éppen azért!

E cikk keretében bemutatom egy múlt évben készült évi jelentés két-két szemben álló oldalát (lásd az 1. és 2. példákat) és ugyanezen oldalakat modern kivitelben (lásd az 1a. és 2a. példákat), s merem állítani, hogy ezeknek összehasonlítása minden magyarázat és további buzdítás nélkül is sarkalni fogja szaktársaimat arra, hogy ezt az elhanyagolt térenumot is kihasználják egyéni munkálkodásuk javára s e nyomtatványfaj fejlesztésére.

(Itt említjük meg, hogy a fenti példákat egy fővárosi nyomda rész-

Napirend:			
1	Az évi jelentések előterjesztése.	Az igazgatótanácsnak Jelentése az ezerekilencszáztizedik évi közgyűléshez.	
2	A zárszámadás előterjesztése.		
3	A felmentőny megadása.		
4	A választások megejtése.		
5	Esetleges indítványok tárgyalása.		

2a. példa. Mint az 1a. példánál, úgy ennél is a margók azonosak a többi oldalak széleivel. A „Napirend”-nél az egyes pontok jól ki vannak emelve s egymástól kellőleg tagolva s mindenhol szépen lezárva. A szennycim is imponáló terjedelműnek látszik s oly dekoratív hatású, hogy két teljesen ellentétes oldal képződik ez által, melyek minden tekintetben ikerestvérek s „nem ütik egymást”, s az összehatást nemcsak hogy nem rontják, hanem inkább növelik. Hogy ez a megoldás tetszetősebb: azt szükségtelen bővebben magyarázni.

vénnyársaság múlt évi és ez évi üzleti jelentései után szedtük. Természetes, hogy ezeken a ($\frac{1}{16}$ részre) kicsinyített példákön nem érhattünk el oly hatást, mint amilyen az eredeti munkákon tapasztalható, csupán megközelítettük azt, de így is könnyen eldönthető, hogy a két mérleg közül melyik az izléseesebb és „modernebb”. A mérleg-számlát azonban nem lehet úgy kicsinyíteni, hogy az eredeti hatását hűen visszatükrözze.)

Mondhatom, hogy amikor eme első fecskét utnak indítottam, tudatában voltam, hogy kezdő szerepre vállalkoztam, s hogy lesznek követőim és lelkes kezdeményezésemet siker fogja koronázni, különösen akkor, ha üzleti vállalkozó férfaink is annyi szeretettel fogadják, mint ahogy azt én nyújtottam.

Abban a reményben fogtam ily rövid lélekzetűre cikkemet e fontos tárgyban, hogy tavasszal — az évi jelentések szezonjában — újból visszatérhessek arra, s részletesebben és nemcsak általánosságban foglalkozhassak vele, bemutatván egy két színben nyomtatott üzleti évi jelentés hasonmását is.

Igen örvendenék azonban, ha a jövő év tavaszán követő kísérletezőket találnék s az első fecskét több is követné.

Pollák Aurél.

szaktanitónő bármely jelentkező számára segítséggel szolgálnak a tervek készítésénél és a kivitel módjának megbeszélésénél; kijavítják az eléjük nyújtott szerkezeti és diazító-rajzokat, elkezdik vagy befejezik a terveket, hozzásegítenek a részletrajzokhoz s amennyiben idejük engedi, egészen új tervezeteket is készítenek a látogatók felkérésére, minden külön honorálás nélkül. — A nyilvános rajzterem októbertől júniusig használható. A látogatók a saját szükaégükre való papír-, rajzzer- és festékekkel maguk látják el magukat.

Központi papírgyári iroda Budapest. Az Első Magyar Papírpar Részvénytársaság, valamint Schmith és Meynier első szabadalmazott fiumei papírgyár részvénytársaság központi irodáit és raktárait Budapest, V, Rudolf-tér 5–6. szám alá helyezte át.

A magy. kir. államnyomda bevételai a pénzügyminiszter időszerű jelentése szerint 1911. II. negyedévben 328 139 40 koronával emelkedett az 1910. év ugyanezen időszakának bevételeivel szemben.

VIDÉKI HIREK.

A debreceni jubileum. Debrecen városa nyomdájának 350 éves fennállása emlékére szeptember 17-én rendezett ünnepségek programmszerűen zajlottak le, mint ezt egyébként már múlt számunkban is jeleztük. A díszülést Kovács József polgármester nyitotta meg, utána pedig Szávay Gyula iparkamarai titkár mondott ünnepi beszédet. Ezekután dr. Balthazar Dezső ref. püspök méltatta a debreceni nyomda művelődéstörténeti fontosságú működését s utána dr. Csűrös Ferenc mondta el dióhéjba foglalva a nyomda történetét, melynek elhangzása után következtek az elmaradhatatlan üdvözlések s ezzel a díszülés befejeződött a következő program szerint, a VNyOSz igazgató választmányának ülése, melyet a szövetség debreceni kerületi központjának alakuló ülése követett. Délben 300 tertekű díszbéd volt, melyen számos felköszöntőt mondtak és felolvasták a távirati üdvözléseket, melyek közül legfigyelemreméltóbb Mainz város tanácsának az üdvözlése. Bankett után került sorra a nyomdák megtekintése; este pedig megtartották a személyzet és nyomdatulajdonosok részére rendezett vacsorát és táncmulatságot, mely a reggeli óráig tartott s amelyen kivételesen a technikai munkásokat is éltették.

A VNyOSz. és a tervbevett budapesti világkiállítás. Már több ízben ismertettük a tervbevett budapesti világkiállítás ügyét s azt is megirtuk, hogy milyen véleménynyel vannak az érdekelt körök a kiállítás tervéről. Mindazok az illetékesek — akiket erről az Országos Iparegyesület megkérdezett — ellene vannak a világkiállítás tervének: elfogadható indokokból. A terv

mellett — tudomásunk szerint — csak a fővárosi mézárások foglaltak állást s most hozzájuk csatlakozott a VNYOSz igazgató választmánya is — ellentétben a fővárosi főnöktestülettel, amelyik sajnálattal bár — de közérdekből lemondott a vilákiállítás révén előálló nagy nyomtatványfogyasztás nem megvetendő hasznáról. A jó vidéki főnökeink azonban ugylátszik fűtyülnek a közérdekre, a népnymorra, a fővárosi élelmiszer- és lakásdrágaságra: nekik csak a profit kell.

Uj napilap. Szabadkáról jelentik, hogy ott október 10-én „Reggeli Ujság” címen új napilap indult meg. Szerkesztője dr. Havas Emil. Alap terjedelme minden nap 8 oldal s számonként 2 fillérvél vesztegetik. Ez igazán olcsó!

Uj nyomdák a vidéken. Boros Lajos Belényesen új nyomdát nyitott. — A Győrmegeyi Tét községben Krakauer Salamon rendezett be egy kisebb nyomdát s azt üzembe is helyezte.

Nagybecsereken az ottani Sepros Walter-féle nyomda vétel útján Haas Jenő és Maselka József tulajdonába ment át.

KÜLFÖLDI HIREK.

Gépszedőiskola Svájcban. A svájci nyomdászövetség vezetősége a múlt hó elején ankétet hívott egybe, mely egy gépszedőiskola alapításával foglalkozott. Az ankét határozatát még nem ismerjük.

Amerikából. Newyork egyik legismertebb és leggazdagabb újságkiadója, Randolph Hearst egész új üzleti házat akar építtetni 25 millió költséggel, mely összegben a telek értéke még nem foglaltatik benn. Most folytatja az alkudozásokat egy megfelelő telek megvételére, ami bizony nehezen megy, mert a kiválasztott telek tulajdonosa — akinek a telek mindössze 20.000 koronát jövedelmez évenként — a felajánlott 10.560.000 korona vételárát kevesli. — Chicago-ból jelentik, hogy a Mecklenburg & Porter Company szedőgépyár megbukott. A részvényesek pénzüket ugyszólván teljesen elvesztik.

A rio-de-janeiroi államnyomda tűzvész következtében teljesen megsemmisült.

HIVATALOS RÉSZ.

Választmányi ülés 1911 szeptember hó 14-én. Jelen vannak: elnök, I. és II. alelnök, I. és II. titkár, pénztáros, I. és II. gazda és 12 választmányi tag, továbbá Grünbaum Miksa a Gépmeisterkör elnöke. Távolmaradását igazolta: Schornstein Jakab. Elnök megnyitja az ülést a felolvasatja a múlt ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány észrevétel nélkül hitelesít. A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Pollák Aurél és Hock Károly kéretnek fel. Elnök bemutatja a szaktanfolyamok tervezetét, mely részleteiben is teljesen elkészült, csupán a

Revizori teendők.

(1.) Most egy éve, ama megfizető kitüntetés ért, hogy a Szakkör szaktanfolyamán a revizori teendők ismertetését én adhattam elő, amely feladatnak, amennyire csekélységetől tellett, eleget is tettem. Nagyon jól tudom, hogy mindazt, amit a revizori munkakör felőle, nem voltam s nem is vagyok képes szaktársaimnak előadni, de mindenestre arra törekedtem, hogy a gyakrabban előforduló nyomtatványok revizióinak kezelését *képletileg* is bemutassam. Sajnálattal kellett azonban tapasztalnom, hogy bizony kár volt a nagy munkáért, amelyet végeztem, mert oly kevesen jelentek meg az előadáson, hogy ugyszólván nem is volt érdemes azt megtartani. A jelen volt huszonegy szaktárs közül talán *három volt korrektor!* (E körülmény még korántsem bizonyítja, hogy az előadást nem volt érdemes megtartani, mert hiszen a nem-korrektor szaktársak is okulhattak s okultak is az elmondottakból. *Szerk.*)

Nem keresem ezuttal az indító okokat, hogy miért volt az a nagy résztvéltenség, annál is inkább nem, mert, sajnos, nemcsak az én igénytelen előadásomat hallgatták kevesen, hanem mindazokét, akik fáradságot nem kímélve, nagyon is megszívlelendő előadásokat tartottak a korrektori teendőkről.

Amennyiben nem merem feltételezni, hogy azért nem jöttek el korrektor szaktársaim, mert már annyira *alapos* és *biztos* az ő munkájuk, hogy *semmiféle felvilágosításra* vagy *oktatásra* nem szorulnak, bátorodom évek hosszu sora óta szerzett tapasztalataimat egy cikksorozat keretében mindazok rendelkezésére bocsátani, akik még tudatában vannak ama igazságnak, hogy: „még a legjobb pap is holtig tanul”.

***

Korrektor szaktársaim előtt bizonyára nem ismeretlen az a nagyon is terhes munka, amelyet revizor szaktársaink elvégezni kénytelenek. Téves azonban az az egyesek által hangoztatott nézet, hogy a revizori állás betöltéséhez valami rendkívüli, ugyszólván a boszorkánysággal határos fortély kell! Korántsem. Az azonban tény, hogy *revizor* nem lehet *minden korrektor!* Lehet valaki pl. jó, sőt nagyon is jó korrektor, de ha nem bír azzal a gyors áttekintéssel, fűrgeséggel, az éleslátásnak ama rendkívüli kifejtettségével, amelyet a revizori állás feltétlenül megkövetel, máris csütörtököt mond a tudása, amelylyel ő a *korrektori* asztalnál, mint korrektor rendelkezik. Hogy az illetőnek feltétlenül azok közé a szaktársak közé kell tartoznia, akik a nyomdászat minden csinját-binját ismerik, az nagyon is természetes, mert hisz a jó revizornak nemcsak az a hivatása, hogy az oldalakat nézze meg, vajjon nincsenek-e széleik eldülve, hanem az is, hogy az összes nyomtatványokat *szakszemmel* felülvizsgálja.

Most pedig áttérek azon ígéretemre, amelyet annak idején tettem, hogy le fogom írni, mintegy utmutatásul korrektor szaktársaimnak, akikből maholnap revizorok lesznek, hogy kell, szerény nézetem szerint, a reviziókat kezelni, ami természetesen nem szentírás, mert ha csak egy hajszalnyival is jobbat tudnak vagy ajánlanak t. szaktársaim, én leszek az első, aki azt a legnagyobb készséggel és örömmel elfogadom.

Minden revizornak első és fő kötelessége, hogy az alább következő *tizparancsolatot* magáéva tegye és ezek szerint végezze a reviziók átnézését. Ime a *tiz parancsolat*:

1. Kilövés és a norma megnézése. —
2. Revizióösszehasonlítás. —
3. Mindenféle ábrák helyes állása és azok aláírásának átolvasása. —
4. Oldalszélek és elcsuszás vizsgálata. —
5. Az élő fejek átolvasása. —
6. A címek átolvasása. —
7. A jegyzetek helyes beállítása. —
8. Mutáció megfigyelése. —
9. Gerinc átolvasása. —
10. Impreszium megnézése.

Ez a *tiz szabály* az ugynevezett *főkelléke* a reviziócsinálásnak. Ezeket be kell tartani még akkor is, ha a *legkevesebb* idő áll rendelkezésünkre.

Ami a reviziók mineműségét illeti, én azokat külön öt főcsoportra osztom és pedig:

1. Művek és iskolakönyvek. — 2. Arjegyzékek. — 3. Értékpapírok és zárszámadások. — 4. Naptárak. — 5. Merkantil-munkák.

A fentemlített öt nyomtatványcsoportban befoglaltatnak ugyszólván az összes nyomtatványok, amelyeket a revizor kezelni kénytelen. Legelsőnek a műveket és az iskolakönyveket veszem.

Ahány revizor, annyiféleképpen kezeli a revíziót! Vannak, akik a kilövést úgy ellenőrzik, hogy az ivet felvágják, vannak viszont olyanok, akik csak összehajtják és úgy győződnek meg a helyes kilövésről. Én az ivet teljesen kiteritem és így nézem meg. Az első (normás) formánál (oktáv 16 oldalas ivnél) az oldalak fekvése a következő: 2-15, 14-3 az iv alsó részén, 7-10, 11-6 a felső részen; a második (csillagos) formánál: 4-13, 16-1 az iv alsó felén, 5-12, 9-8 az iv felső felén s így tovább. Ez az eljárás, szerény nézetem szerint, gyors is és pontos is, mert ha a számok nem vágnak, úgy a forma el van löve. (A kilövés ellenőrzésének ezen módja semmiképpen sem praktikus és nem is biztos, mert minden ivnél más-más számok csoportosulnak, s így a revizor nagyon könnyen tévedhet; azt hisszük, egyetértene velünk a revizor szaktársak abban, hogy a kilövés ellenőrzésének nincs biztosabb módja, mint az, amikor az oldalak sorrendjének helyességét az iv összehajtogatott és felvágatlan, valamint felvágott állapotában is ellenőrzik. Szerk.)

Ha a kilövés helyességéről meggyőződünk, sorba vesszük a fent leirt tiz utasítást, melyek fokról-fokra rávezetik a revizort munkája teljesítésére! De vegyük csak pontonként az utasítást. 1. *Kilövés*. Minden körülmények közt ennek ellenőrzése az *első dolga* a revizornak. — 2. *Revízióösszehasonlítás*. Ennél a dolognál a revizornak roppant óvatosnak kell lenni, mert nem egy ízben kaptam én már olyan revíziót is, amelynél a hibákat nem a papír szélén jelölték ki, hanem a hibás szót, betűt vagy számot bent a szövegben egyszerűen átjavították. — 3. *Abrák és azok aláírásai*. Ez ismét egy pont, ahol a revizornak kiváló figyelmet kell a munkájára fordítani, nagyon ügyelve arra, hogy az ábra megfelel-e az aláírásnak, mert könnyen megtörténhetik, hogy álló műveknél, amelyeknél az ábrákat kiveszik, véletlenül felcserélik egyiket a másikkal. Megtörtént például már velem, hogy egy iskolakönyvben két egyforma méretű ábra fel volt cserélve és csak azért vettem észre, mert az ábrákat is összehasonlítottam. Igaz, hogy ha Gutenberg ábrája alatt Petőfi aláírása van, vagy viszont, azt észre kell venni a revizornak, de ha Gergely pápa ábrája alatt esetleg VIII. Bonifác neve szerepel, azt már kötve hiszem, hogy még a legjobb revizor is megismerné. — 4. *Oldalszélek megnézése*. Az oldalak átnézése egy pillanat műve ugyan, de már idegen nyelven szedett oldalaknál vigyázni kell, mert a felcserélt betűk már nehezebben vehetők észre. Ott, ahol számok képezik az oldalakat, ott legjobb, ha a revizor próbaképpen minden 10. vagy 15. számot összehasonlítja a revízióval. — 5. *Élő oldalfejek átolvasása*. Ezeket okvetlenül át kell olvasni, arra ügyelve, hogy nincsenek-e felcserélve vagy az ékezetek nem törtek-e le. — 6. *Cimek átolvasása*. Minden címet feltétlenül figyelemmel át kell olvasni, nehogy esetleges hibák, sérült vagy idegen betűk maradjanak a címben. — 7. *Jegyzetek helyes beállítása*. Oly munkánál, amelyben jegyzetek is vannak, mindig meg kell figyelni a jegyzetszámokat vagy csillagokat, mert megtörténhetik, hogy a szedő a tördelésnél átnéz egy-kettőt vagy a jegyzet áthelyezésénél, illetve a másik oldalra való áttördelésnél téved, ezt a hibát a revízióval, ha észre vesszük, még mindig jóvátehetjük. Azonkívül ügyeljünk, hogy a széljegyzetek (marginálisok) jól álljanak, mert ezek rendszeresen el vannak tolvá és nem állanak azzal a sorral pontosan vonalban, ahol tulajdonképpen állaniok kell! Latin és görög fordításoknál az oldalszéleknél számok szoktak előfordulni és pedig: 5, 10, 15 s így tovább, ezekre is ügyelni kell, hogy sorba álljanak.

A fenti hét pont volna tulajdonképpen az, amelyet a revizornak *műveknél és iskolakönyveknél* szem előtt kell tartania.

A hiányzó három pont, amelyet kihagytam ebből a szakaszból, már inkább egy más cím alatt jelzett nyomtatványoknál figyelendő meg, de ezekről közleményem második részében — a Grafikai Szemle legközelebb megjelenő számában — lesz szó.

(Folytatjuk.)

nyomatástechnikai előadások ideje, tárgyai és az előadók személyében nem történt megállapodás. Grünbaum Miksa, a Gép-mesterkör elnöke bejelenti, hogy a nyomtatástechnikai előadások rendezését a Gép-mesterkör elnöksége magára vállalta s ő gondoskodni fog az előadók-ról a külön felhívást intéző gép-mesterekhez, hogy a tanfolyamokon tömegesen vegyenek részt s a Gép-mesterkör választmányánál oda fog hatni, hogy a tanfolyamok nemcsak erkölcai, hanem anyagi támogatásban is részesüljenek. Eme kijelentéseket a választmány örömdetes tudomásul veszi s ama reményének ad kifejezést, hogy a nyomtatástechnikai tanfolyam teljes sikerrel fog járni. Egyébként kimondja a választmány, hogy a tanfolyam előadásainak sorrendjét, tárgyait hétről-hétre úgy a Typographia, mint külön körlevelek és hirdető-táblák útján fogja nyilvánosságra hozni. — A pénztári jelentés a jövő ülésen lesz előterjesztendő. A tagsági forgalomról szóló jelentés tudomásul szolgál. A szaktanfolyam részére szolgáló iskolaterem átengedése iránti kérvény haladéktalanul felterjesztendő. — Pénztáros jelenti, hogy a mulatságok megtartására szűkekes helyiséget bérletileg lekötötte, ismertet a feltételeket, melyekhez a választmány hozzájárul. A katonazenekar illetményeinek összegét felemelték; tudomásul szolgál. Ezzel kapcsolatban kimondja a választmány, hogy tekintettel a mulatságok költségeinek lényeges emelkedésére: a ruhatári illetéket 50 filléren állapítja meg. — Temesvári szaktársak kérélmé, pályadíjak kiutalása iránt, teljesítették s erre a célra 20 koronát engedélyez a választmány, azzal a kikötéssel, ha a díjakat az ottani szakegyesületi helyi csoport még kiegészíti s hogy a pályázaton csak szakköri tagok vehetnek részt. — Az aradi szakegyesületi helyi csoport kérését, hogy az általa hirdett pályázatra beküldött munkákat a kör szakbizottsága bírálja el: a választmány nem teljesítheti, mivel azokat egy ottani bizottság már elbírálta. — A titkár ismertet a nyitrai szaktársakkal tanfolyamok rendezése érdekében folytatott tárgyalások eredményét. A választmány a bejelentést tudomásul veszi s az ott rendezendő kiállítás alkalmára szakelőadónak titkárt küldi ki. A nyitraiak abbéli határozata, hogy a kiküldött költségeinek felét pénztárukból fedezik: tudomásul szolgál. A szubvenció iránti kérvény beterjesztéséhez a választmány hozzájárul. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Pénztári kimutatás 1911. évi augusztus haváról. Bevételek: Athozat a múlt hóról 859/31 K, 10 darab hitelazóvetkezeti részjegy 100— K, Gutenberg szobor-alap 1165/21 K, Ács Mihály-alap 507/47 K, Tagsági díjakból 538/20 K, összesen 3170/19 K. Tagsági díjakban befolyt: Allamnyomda 7/80, A Nap 1/80,

Athenaeum 37:20, Baptista-nyomda 3:60, Bpesti könyvnyomdával. 2:40, Berceányi-nyomda 1:80, Berkovita-nyomda 1:20, Budapesti Hirlap 6:—, Buschmann-nyomda 4:80, Egyetemi nyomda 3:—, Egyleti tisztvis. 8:40, Európa 4:80, Fővárosi nyom. —, Franklin 49:20, Franklin-fiók 6:60, Fried és Krakauer 1:20, Galitzenstein 3:—, Garai 3:60, Globus 3:60, Grafikai intézet 3:60, Hamburger és Birkholz 2:40, Hungária 5:40, Hornyánszky 1:80, Jókai-nyomda 1:20, Kertész-nyomda —, Károlyi Gy. 1:20, Kellner Ernő 7:80, Korvin Testvérek 4:80, Közaégi nyomda 1:80, Légrady —, Löbl D. és Fia 2:40, Löbl Mór 1:20, Magyar Hirlap 3:—, Markovits és Garai 1:80, Márkus Samu 4:80, Máv. menetjegy-nyomda 3:—, Minerva —, May-nyomda —, Otthon 1:80, Pallas 30:—, Pápai-nyomda 4:80, Pátria 7:20, Pester Lloyd 4:80, Pazmanium —, Peeli könyvnyomda r.-t. 16:80, Posner K. L. és Fia 15:—, Radó IZor 1:80, Révai és Salamon 5:40, Rigler J. Ede 7:20, Roth J. 1:80, Rózsa K. és neje 6:60, Stephaneum —, Székesfőv. házi nyomda 25:20, Schmidl S. 1:80, Schulhof-nyomda 6:—, Thalia 3:60, Uránia 2:40, Világosság-nyomda 28:80, Várnai 3:—, Weisz Adolf 1:20, Wodianer 9:—, Az Elet 3:60, Biró és Schwarcz —, Bróza Ottó —, Elek —'60, Fráter és Társa 1:20, Hedvig Imre 1:80, Stúdió-nyomda 2:40, Schlesinger-ny. 1:20; Liptószentmiklós 4:20, Gyoma 9:—, Baja 8:40, Turócszentmárton 10:80, Dés 1:80, Szombathely 6:60, Győr 13:20, Eger 6:60, Nagykanizsa 5:40, Lugos 12:—, Kassa 12:—, Kaposvár 4:20, Keszthely 3:—, Ungvár 6:60, Szamosújvár 2:40, Karánsebes 3:—, Nyitra 6:60. Összesen 115:80 Egyesektől befolyt 30:60, összesen 538:20 korona.

Kiadás: Grafikai Szemle nyomdászamlájára 500:—, Grafikai Szemle mellékleteire 218:49, szerkesztő fizetése portó és időmúlásztása 105:08, adminisztr. Gr. Sz. expediciója 59:87, adminisztráció, portó és postatakp., okmánybélyegek 16:61. Összesen 900:05 korona — Készpénz e hó végén 497:46, 10 darab hitelzövetkezeti részjegy 100:—, Gutenberg szobor-alap 1165:21, Ács Mihály-alap 507:47. Összesen 3170:19 korona.

Tagsági forgalom 1911. augusztus havában. Beléptek a Körbe: Schobel Viktor (Stúdió), Florek Gyula, Tolnay Rezső, Teszák Sándor (Stephaneum), Diószeghi Márton, Gál József, Vigh János (Dés), Bendli Gyula (Szombathely), Steinhübel Gyula (Roth), Haracsi István (Kaposvár), Szakasits Antal (Thália), Kolozay Gyula, Morlensohn Béla (Kassa), Almási Imre, Boura Mihály, Brukner József, Costa Viktor, Kecskés László, Mosó István, Polgár József, Préda János (Lugos), Urbányi Gyula (Marbach), Kurczenberger János (Globus), Rajkovich Mihály (Közégsi), Babay Lajos (Posner), Deák S. Agost, Legman Samu (Szamosújvár), Juhász János (Rákoe-

Szedéstechnikai feljegyzések

Blockok számozása oly nyomdában, amelynek számozógépe nincsen, nagyon praktikus és gyors módon végezhető a nyomtatással egyidejűleg, természetesen csak kellő beosztással. Tegyük fel, hogy 100 szelvényfüzet van rendelve, egyenként 1000 lappal, melyek 1-től 1000-ig számozandók. Ez esetben a folyószámozásnak egyidejűleg való elvégzése érdekében tíz szedéstről kell egyszerre nyomtatnunk, s az első 100 példánynál az itt bemutatott példán is látható folyószámokat szedjük bele azokba. Az első 100 példány lenyomatása után e számokat 2, 102, 202, 302, 402, 502, 602, 702, 802, 902 számokra mutáljuk át, vagyis minden szelvénynél csak egy-egy és ugyanazon szám lesz változtatva, minden hosszabb fejtörés nélkül, amit egy tanonc is elvégezhet. Így folytatjuk tovább a mutációkat s utolsó, vagyis a századik mutáció a következő számokat fogja feltüntetni: 100, 200, 300, 400, 500, 600, 700, 800, 900 és 1000. Tehát a tízezer példány kinyomtatása száz mutációt igényel, s ha minden száz nyomásra — a számváltoztatást is beleértve — egy negyed órát számítunk, körülbelül három nap alatt befejezhetjük a nyomtatást a számozással egyetemben, ami eléggé gazdaságos eljárás, ha tekintetbe vesszük, hogy 100.000 számozást takarítunk meg, nem is szólva arról, hogy a szebb munkát tudunk ily úton elérni.

***

Mesterszedéseket a kinyomtatás után leghelyesebb azonnal elosztatni, ha utánnymtatásra vagy rövid időn belül bekövetkező pótrendelésre nincsen kilátás. Kár az azokban felszedett anyagot parlagon hevertetni, mikor arra a szedésnél mindig szükségünk van. Nem is szólva arról, hogy a hosszabb ideig álló szedések kikötő zsinórai meglazulnak s ennek következtében a szedések szétesnek, s elosztásuk sokkal több időt vesz igénybe. A mesterszedésekben felszedett címírások egyes betűit, a diszitódarabokat, sőt a léniákat is — más munka szedéséhez lévén azokra szükségünk — rendesen kihuzzuk s ezáltal is elősegítjük, hogy a szedésből „fisch-halmaz“ legyen. Mindezekből is eléggé kitűnik a rögtöni elosztás előnye, mert kiszámíthatatlan az a kár, amely az olyan munkabeosztásból származik, hogy csak akkor osztatják el a mesterszedéseket, amikor már anyag- és betűhiány miatt nem lehet tovább szedni, így csak akkor, amidőn a munka fogytán van. A keresgélessel sokkal több időt vesztegetünk el, mintsem gondolnók, így tehát minden üzem legfőbb érdeke, hogy az ilyenmű szedéseket a kinyomtatás után azonnal elosztassa.

***

A feltisztogatás módjával sokan nincsenek tisztában. Vannak, akik a felrámoló deszkára egyszerre csak egy-két szedést tesznek, s azokat teljesen elosztják, mások viszont úgy végzik a feltisztogatást, hogy külön-külön rakásra halmozzák a léniákat, ürpótlókat, négyzeteket, tézőket stb. Mindkét mód helytelen. Feltételezve, hogy legalább 5-6 órát fogunk egyfolytában felrámolni, a következőképp járunk el: az osztani való szedéseket egy deszkára tesszük, s miután a port lefujtattuk, az egészet megáztatjuk, a szedéseket széjjeltoljuk, hogy mindegyikhez hozzáférhessünk, s az összes zsinórokat levesszük és felgombolítjuk. Ezután kihuzzuk az összes, mondjuk, finom léniákat, s mindjárt el

is osztjuk, s így sorra vesszük a többi léniákat, diszitőanyagot és ürpótlókat, de ezeket sem halmozzuk fel, hanem azonnal elosztjuk. Most már meglehetősen nagy teret nyertünk a deszkán. Következnek a nagyobb cimírások, utánuk a kisebbek; persze, mindig az egyenlő nagyságu és fajú írásból szedett sorokat emeljük ki, s szintén elosztjuk. Amikor ezzel is végeztünk, a térszöveget húzzuk ki s rendes helyükre tesszük. Legutoljára hagyjuk a kenyérirásokat, melyekkel ugyanígy végzünk. Az ilyen mód szerinti feltisztogatásnál nem kell az anyagot, léniákat és sorokat kétszer kézbevennünk, hanem a leírt rövid uton rögtön rendes helyükre juttathatjuk. Látszólag hosszadalmasabbnak tűnik fel ez az eljárás, mégis, ha kipróbáljuk, előnyösnek bizonyul.

* * *

A linoleum-metszés manapság már mind nagyobb tért hódít, mert megmunkálás szempontjából lényegesen több előnye van pl. a Mäser-lemezek felett s a linoleumról való nyomtatás is sokkal szebb, tisztább nyomtatásokat eredményez, mint bármely más alapnyomati lemez. — A linoleumlemezeket — a megmunkálás megkönnyítése céljából — ajánlatos fehér festékekkel behengerelni, hogy az átnyomatokat tisztán kivehessük. A véséshez pedig elegendő egy metszőkés, egy V-alaku, egy U-alaku és egy —-alaku véső. Ezeknek az eszközöknek használati módja oly könnyű, hogy azt felesleges újból leírni, szinte önmagától rájön az ember azoknak használati mikéntjére. Gondunk legyen arra, hogy azok rendkívül élesek legyenek, ez azonban egyszerűsége miatt nagy elővigyázatot követel, mert az éles véső vagy kés nagyon könnyen beleszalad a puha lemezbe. A kimetszett, illetve teljesen kidolgozott lemez széleit nyomtatás előtt ajánlatos vékony enyvvel vagy sellakkoldattal bekenni, hogy azok a nyomtatás következtében ki ne rojtosodjanak.

Burghelm Károly.

Nyomtatástechnikai apróságok.

Kliséknél alulról való egyengetése. Azok a szaktársak, akiknek még nem volt alkalmuk kliséket alulról egyengetni, nincsenek tisztában azzal, hogyan lehetséges az egyengetést a klisé alá olyan pontosan ragasztani, hogy a kivágás, illetve az alárakott részek pontosan a megfelelő helyre kerüljenek. Az ebben gyakorlott gépmestereknek nem okoz ez nehézséget és nincs is arra szükségük, hogy bármilyen méréseket végezzenek ennél az eljárásnál. Azok a szaktársak azonban, akiknek nem adatott alkalom, hogy ilyennemű munkálkodásban gyakorlatra szert tehessenek, leghelyesebben cselekednek, ha a következőképpen járnak el: A nyomtatandó kliséből három-négy levonatot csinálnak. Ha a klisé lemeze vékony, akkor 8-10 kilós papírt veszünk e levonatokhoz, vastagabb lemezeknél azonban 16-20 kilós papírt kell használnunk. E levonatokból megcsináljuk az egyengetést. Legelőször kivágjuk a közép-kivágást, vagyis azt, amelyiken az egész és fél-sötét részek vannak és ezt ráragasszuk az alaplapra. Ezután kivágjuk az egész fekete részeket és ráragasszuk az előbbi kivágásra, amelyre azután a fedőlap jön. A fedőlappól már csak az egész világos részeket vágjuk ki és az esetleges egyenetlen részeket vékony papírral alárakjuk. Most elővesszünk egy körzöt és pontosan lemérjük a klisé négy oldalának azon részeit, ahol azt a fára megerősíteni szokás, vagyis a klisé-széleket s azok szélességét az egyengetés alaplapján is megjelöljük, s vonalzó segítségével meghúzzuk a határvonalakat, melyek szerint aztán a kivágást pontosan körülvágjuk s így a levonaton a klisé széleivel egyező margót nyerünk. A levonatot széleit ezután megkenjük halenyvvel és a klisé-lemez hátára ragasztjuk.

L. A.

* * *

Barna színek keverése. — *Közönséges barna szint* kapunk, ha 3 rész geraniumlakkot vagy cinóbert, 1 rész krómsárgát és 2 rész feketét összekeverünk. — *A világos barnát* 1 rész cinóber, $\frac{1}{3}$ rész fekete és $\frac{1}{4}$ rész fehér adja. — *A dohány-szint* 4 rész krómsárga, 2 rész Terra

liget), Teichner Jakab (Pápai), Steiner Ödön (Korvin), Hujber Béla (Poldini), Bakos Gyula, Bozsin Vazul, Dilk Mihály, Erdei N., Eichler Károly, Fodor Jenő, Geistlinger Ferenc, Illing János, Jován Traján, Kleins Mihály, Kohn Bernát, Kraushaar József, Pleschek János, Rajkov Milán, Todoraszku Vazul, Váci Nándor, Wankó Péter, Zillich Ede (Temesvár). — *Meghalltak*: Brogli Sándor és Kurfürst Miksa. — Hátralék miatt törlendő 34 tag. A hó végén 12 tb., 1484 rendezés, összesen 1496 tag.

MELLÉKLETEINKRŐL

Bírálati ismertetés lapunk június és július havi mellékleteiről. A szakbizottság ezen mellékleteket folyó évi augusztus hó 16-án tartott ülésén bírálta el s azokra a következő megjegyzéseket tette:

Június havi mellékletekre: *Szemere és László-féle cégkártya.* Logikus és jól olvasható, újszerű sorcsoportosítás, mely minden erőszakoltságtól ment. Hézagait sárgás színben nyomtatott erős kockák töltik ki; kár, hogy a sárga szín nem érvényesül eléggé. — *Gloria-cégkártya.* Sorcsoportosítás, szöveg tagolása, felhasználási technikai és esztétikai szempontokból kifogástalan. Nagy hibája, hogy a sok jót tönkre teszi a hibás színezés. — *Hungária-cimoldal.* Eléggé szép és sikerült munka. A két oldal-lénia szintén kettősen lett volna alkalmazandó és a vízszintes kettős vonalakat egy-egy ciceróval oldalt ki kellett volna eresztetni. — *Biró Sándor memoranduma.* Felépítésében és tagolásában egyszerű és csinos munka. Sorcsoportosítás és színezés jó. — *Silberer Adolf levélpapírja.* Némileg tudszított munka, a külső keret elmaradhatott volna s a két oldalt alkalmazott pirossal nyomtatott belső diszítések fektetve jobban alkalmazkodtak volna a részükre szabadon maradt helyhez. — *Linoleum metszel.* Igen sikerült munka. — *Nagy és Barna levélféje.* Egy-szerűségében is nagyon hatásoos munka s jó például szolgálhat a szépet kedvelő és törekvő szedőknek. — *Tótfalussy né körlevele.* Eredeti munka, mely oly hangulajozottan továbbítja tartalmát az olvasónak, hogy az első pillanatra is tájékozva van tartalma felől. Szöveg elhelyezése jó, diszítései ötletes. — *Berger Károly memoranduma.* Három jó sor, szépen felépített vonal- és keretdiszittel. Nyomatása jó és tiszta.

Július havi mellékletek: *Stibinger Henrik jubileumi meghívója.* Igen szép, a régi megmunkáláson alapuló nyomtatvány. Szédése kifogástalan, tiszta munka, amely a befejezésénél egy kissé lecsorbul. A koszorúdísz is máshol található volna jobb alkalmazást, de azért e genre-ben ott is megállja a helyét. Színezése és nyomtatása sikerültnek mondható. *Berger Károly levélféje.* (Szédte Brezniczky József, nyomtatta Kis Kálmán.) A szöveg három egyenlő sima sorban van csoportosítva,

amelyből a név hatalmasan kiemelkedik. A szöveg csoportosítása azonban logikátlan s így nem szabad egy szöveget szétdobni, hanem ügyelni kell annak logikus és értelmes tagolására. — *Pápai Ernő levélfeje.* Szépen van megrajzolva, de cseppet sem győzött meg afelől, hogy azt esetleg szedni — talán még szebben is — ne lehetett volna. Ha rajzolunk valamit, úgy kell, hogy annak igazolt jogosultsága is legyen. — *A Népművelés-cimlapok* ma már nem meglepő újdonságok, de mégis finom megoldású dolgok. — *Nitsmann József számlája.* (Szedte Wunder József, nyomtatták a győri Nitsmann-nyomdában.) Szép s tiszta nyomtatás jellemzik főképpen e munkát, mely minden régi díszítő anyaga mellett modernebb haladásról tesz tanúságot. — *Az Emkedalkör meghiűója és egy cimoldal igen modern és elegáns megoldású munkák, melyek tanulásául szolgálhatnak fiatal szaktársainknak.* — *Klein A. cégkártya.* (Szedte Róna Zsigmond.) Sorainak elhelyezése jó, csak a K betű nem valami szerencsés megoldás. — *Grosz és Kallós cégkártyája.* A sorok kissé szét vannak szórva. A nevet közelebb kellett volna hozni az utána következő sorokhoz, hogy a négyezőget jobban lehessen érezni a csoportosításban s akkor hatásában mindjárt jobb lett volna.

Lapunk e havi számának mellékletei a következők:

Borítékunkat nyomtatta Schárf János a Világosság-könyvnyomdában.

A Pannonia-áruház cégjegye. Szedte Stefáni József, Korvin Testvérek nyomdájának nyomtatása. — *Steiner Vilmos cégjegye.* Szedte Róna Zsigmond, nyomtatta a cég főnöke. — *Népszava Naptár körlevele.* Szedte Brezniczky József, nyomtatta Kis Kálmán a Világosság-nyomdában.

— *A Grafikai Gépgyár Rt. levélpapírja.* Szedte Biró Miklós, nyomtatta a Biró és Schwarcz-nyomda. — *A fém-munkások és famunkások zsebnaptárának cimlapjai.* Szedte Brezniczky József, nyomtatta Kis Kálmán a Világosság-nyomdában. — Gyakorlati példák: Családi belépő-jegy, „A nemesek“ és „A kék szemű“ cimlapjai, Unherz Elek körlevele, a nyomtatást a Biró és Schwarcz-nyomdában végezték. — *A nyitrai szakegyesületi helyi csoport és Huszár István nyomdájának levélfejei.* Szedte Lencse Antal, nyomtatta Derka Béla a nyitrai Huszár-nyomdában.

Hat melléklet a jövő számrá maradt.

SZERKESZTŐI POSTA

Szerkesztőségi zárlat november 10-én, cikke és hosszabb közlemények beküldésének határideje november 5.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonzakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. Világosság könyvnyomdart. nyomása, Budapest VIII, Conti-utca 4

di Siena összekeveréséből kapjuk. — A *csokoládébarnát* 3 rész kármin, 4 rész umbra és $\frac{1}{8}$ rész sárga alkotja. — A legszebb *olajbarnát* 1 rész citromsárgából, 3 rész umbrából és kevés feketéből vagy pedig $\frac{1}{2}$ rész krómsárgából, $\frac{1}{2}$ rész feketéből és $\frac{1}{2}$ rész cinóerből tudjuk kikeverni. — A *Bismarck-barna szín* összetétele: 1 rész vörös lakk, 2 rész aranyokra (Goldocker), $\frac{1}{2}$ rész fekete. — A *fényképbarnáé*: $\frac{1}{2}$ rész fekete, $\frac{3}{4}$ rész geraniumlakk és $\frac{1}{8}$ rész kék. — A *sepiabarnát* 1 rész tűzvörösből, $\frac{1}{4}$ rész feketéből és 1 rész selyemzöldből lehet kikeverni. — Ha *barnás narancsszint* akarunk kikeverni, úgy 3 rész kádiumsárgába 1 rész mennigét, $\frac{1}{10}$ rész Terra di Sienát és 1 rész krapplakot kell jól összekeverni.

***

Alapnyomatfestékek keverése című múlt havi közleményünkbe egy sajnálatos sajtóhiba csuszott. Ugyanis e közlemény utolsó soraiban az áll, hogy: „Ha azt akarjuk, hogy a fehér előnyomatra való nyomtatás *fényes legyen*, úgy a fehérbe bolognai krétát kell kevernünk“. Ez hibás és e mondatnak helyesen így kell hangzania: „Ha azt akarjuk, hogy a fehér előnyomatra való nyomtatás *ne legyen fényes*, úgy a fehérbe bolognai krétát kell kevernünk“.

Művészet és tudomány.

Kubinyi Sándor és Vészi Margit kiállítását megnéztem a „Könyves Kálmán“ termeiben. Véleményem Vészi termékeiről már régebben kialakult s most is csak véletlenségből kerültem közéjük.

Szükségesnek tartom már eleve is kijelenteni, hogy a polgári sajtó hangos véleményével ellenkező nézeten vagyok, — elfogulatlanul a festőné társadalmi pozíciójától. És úgy érzem: kötelességem a mi embereinknél, különösen pedig azoknál, akiknek nem adatott a „szerencse“, hogy Vészi Margit „művészetét élvezhessék“, odahatni, hogy ők is nyílt szemmel láthassanak a sok dicsőhimnusz közepette, amivel a mi *műkritikusaink* Vészi Margit képeit körülrajongták és ahogy viszont Kubinyi dolgait csak mint tehetséges kezdőt éppen hogy megemlítették, s mint garnirungot, mint töltelékét, csak egy-két biztató szóra méltatták.

A kiállítás anyagát nem lehet külön részletezni, mert a beküldött anyag igazán nem áll valami magas fokon. És nem mondhatnék döntő véleményt sem a két kiállító tehetségéről, ha nem ismerném őket régről. Azt azonban mindenesetre ki kell jelentenem, hogy Kubinyi Sándor dolgai magasan felette állanak Vészi Margit műveinek.

Kubinyi dolgai között egész csomó van, amelyek igen-igen finom érzésekről, sőt költői gondolatokról tesznek tanúságot. Linoleum-metszetei, kis temperái úgy színbén, mint technikában decensül átsűrődött, hangulatos érzéseket tükröztenek vissza. Szomorú jelenség — mint ahogy már fentebb is említettem —, hogy Kubinyi munkái mellett szó nélkül vagy csak kevés, üres dicsérettel ment el — sietve — a kritika, ellenben Vészi képeit tönkredicsérték.

És mit csinált Vészi Margit?

Kiállított egy pár ugynevezett karikatúrát, néhány érdekes, híres bácsirol és nőiről.

A karikatura legfontosabb kelleke, hogy az emberek fonákságai, aránytalanságai, komikus szokásai izlésesen, derűtséget keltően, öltetesen és mégis egyszerűen megkomponált friss, beszédes vonalakban ugorjanak az ember szeme elé.

En mindezeket nem fedeztem fel a kiállított karikatúrákon. Sőt... Semmi rajz, semmi ötlet; az egész nagyon is szegényes. Egy pár elkanicsalitott szem, egy-egy vagy balra, vagy jobbra ferdülő száj.

Ez az egész.

Plakátjait is dicsérték. Erre csak röviden annyit, hogy nem ez a jó plakát. Távolról sem. Hiányzik belőlük az erő, az ötlet, a dekoratív hatás és a néző, az utcán járó emberek érzéseinek a megértése.

Bocsánat, hogy más a véleményem, de ez legalább őszinte.

Biró.

Az összes szedőgépek között
első helyen áll és a legtökéletesebb!

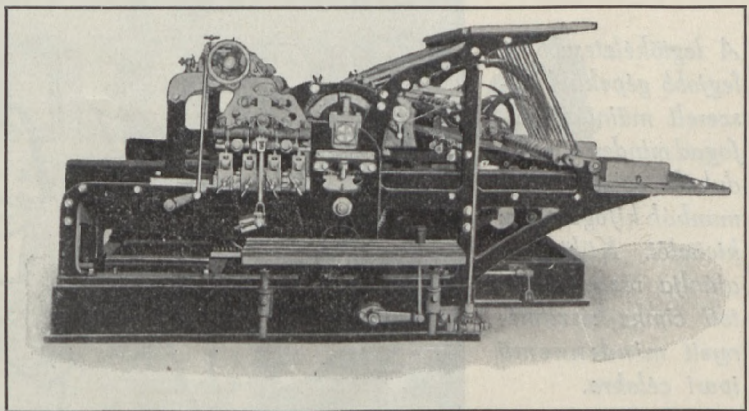
Lanston-Monotype

egyres betűket öntő szedőgép, mely a
legpontosabb munkát végzi és
így a leghasznavehetőbb!

Árvetésekkel, kiszámításokkal, valamint munkatervekkel készséggel szolgál
Garda Henrik, a Lanston-Monotype egyedüli
árusítója, Leipzig, Buchgewerbehaus

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

*Könyvnyomdai gyors-
sajtók vasuti rendszerü
menettel. Könyvnyomó
gyorsajtók két- és négy-
pályás görgő-járáttal.
Kromótipiai gyorsajtók
rövidített ivkivezetőkkel
és gyűrűs kirakódob se-
gélyével. Kétfordulatu
gyorsajtók előlkiakó-
val. Könyvnyomdai gyors-
sajtók görgő-pályával.
Könyvnyomdai kézisajtók
és könyvkötészeti gépek*

Körforgó nyomógépek ujság- és illusz-
trációnyomásra, meghatározott és változ-
tatható ivnagyságok számára készülnek.

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTÖDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.

Szállít teljes nyomda- és tömöntöde-berende-
zéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb
és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

MAGYARORSZÁG VEZÉRKÉPVISELŐJE:
VÁCZY ISTVÁN, BUDAPEST, VIII,
SZENTKIRÁLYI-UTCA 3, II. EM. 17.

Költségelőirányzatokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtunk

KLISÉK: AUTOTIPIA,
KROMÓTIPIA, FOTO-
TIPIA ÉS FOTOLITO

KÖNIG ÉS TÁRSAI

FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE, BUDA-
PEST, VII. KERÜLET,
WESSELÉNYI-U. 54. SZ.
TELEFON-SZ.: 127-65

MINTÁK ÉS VÁZLATOK DIJTALANUL

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON-SZ.: 424

TELEFON-SZ.: 424

*A legtüketesebb és
legjobb gépekkel fel-
szerelt műintézet el-
fogad minden a repro-
dukáló szakba vágó
munkák kifogástalan
kivitelét. Különösen
ajánlja rézbe mara-
tott címke-készítme-
nyeit mindennemű
ipari célokra.*

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

*Szigoru a főnök
szörnyen,
Nem is elégszik meg
könnyen,
De ha jó a klisé-kép
A segédhez szól
ekkép:
„Fiam, mához
három évre
Emelve lesz
a fizetése!”*

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

FÖKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13. SZÁM

WOTTITZ MANFRÉD

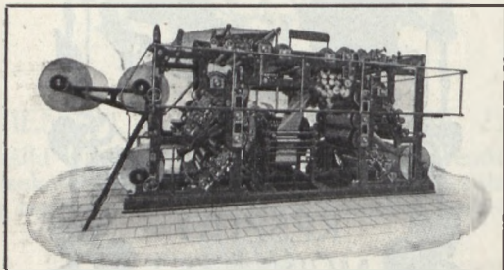
Budapest, VI, Eötvös-utca 48. Telefon 18-99.
Dombornyomásokhoz való stanznik, fototípiák,
kemigrafiák, autotípiák, klisék három- és négy-
színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

Bernhard Antiqua

Schriftgießerei **FLINSCH** Frankfurt a.M

Maschinenfabrik Augsburg- Nürnberg A.-G.

Gyorskajtok és nyomdai
körforgógépek

Képviseelő Magyarország és Ausztria részére
POLACSEK JÓZSEF
WIEN, IV. BEZ., BELVEDEREGASSE 3.

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTÖDE BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

GRAFIKAI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Saját gyártmányu amerikai téglenyomó-sajtok, papírvágó-, perforáló-, korrektralehuzó- és lemezollógépek. Szédőhajók, sorzók, stégek, zárókarikák, vas-ürstégek és különféle használt és tökéletesen javított nyomdai és könyvkötőgépek raktára. Mindenféle gépek javítása, ugy-szintén teljes nyomdák áthelyezése elfogadtatik. Teljes nyomdaberendezések jutányos árak mellett szállítatnak.

BUDAPEST, V, CSANÁDI-UTCA
3. SZÁM. TELEFON-SZÁM 52-71

Papírhulladék, rongy-, vas-, fém- és nyerstermékek nagybani kereskedése.

SÁR MÓR

Központi telep:
Budapest, V. ker.,
Visegrádi-utca 98
Telefonszám 220

PAPIRLEMEZ GYÁRI RAKTÁR

Vidéki fióktelep:
Szeged. 117. posta-
fiók. Iparvágány.
Telefonszám 684

Papírhulladék és rongyok selejtezése a papír- és posztógyártás céljaira.

Az 1910. évi brüsszeli világkiállításon a legmagasabb díjjal, a „Grand Prix“-vel kitüntetve.

KÖ-ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁRAK GLEITSMANN E. T.

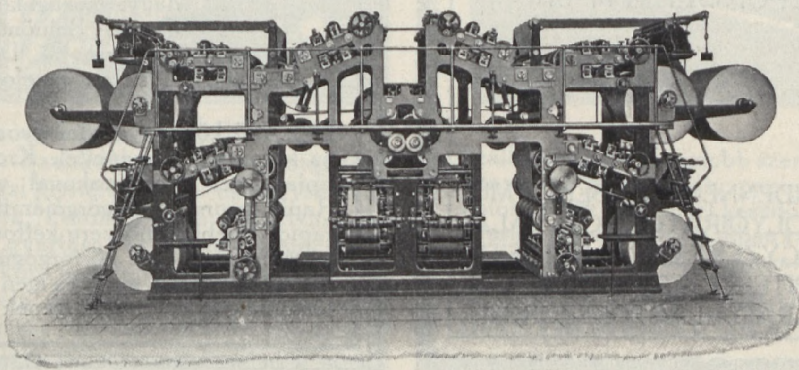
Képviseleti: *Tanzer Miksa*
grafikai szaküzlet, Buda-
pest, VII, Akácfa-utca
50. szám. Telefon 13-70

Különlegesség: gyorsan száradó fekete festékek. Könyv-
nyomáshoz: SPECIAL. Könyomáshoz: PERFEKT. A fes-
tékek több minőségben és különféle árakban kaphatók.

VOGTLÄNDISCHE MASCHINEN- FABRIK

(Ezelőtt J. C.
& H. Dietrich)

Aktien-Ges.
Plauen i. V.

64 oldalas négytekerces
teljesen szalagnélküli körforgógép
4 hajtogató-készülékkel.

Előnyei: könnyű hozzáférhetőség, tökéletes működésű hajtogató-készülék, kis térfogat, jelentős hajtóerő-megtakarítás, kényelmes kezelés. Elsőrendű anyag.

Körforgógépek gyártása és szállítása mindenféle nagyságban és változatban. A legmodernebb öntődei berendezések. Komplet gyorsöntőgép „Rotoplate“

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képviseelő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., WÄHRINGERSTRASSE 135

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰ-
VEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALA-
MINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉ-
SEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET
FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSÍT

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FIÓK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt Kaiser L. Fiai R.-T. Budapesti
fióktelep: VII, Akácfa-utca 13. sz.

Magyarországi képviselő: Első
Magyar Betűöntőde R.-Társ.
Budapest, VI, Dessewffy-utca
32. szám. Telefon-szám 23-70.

Egyszerű könyvnyomdai gyorssajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorssajtók görgőjáráttal. „Doppel-
rapid” Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
sajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különféle új és javított gépek nagy raktára.

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

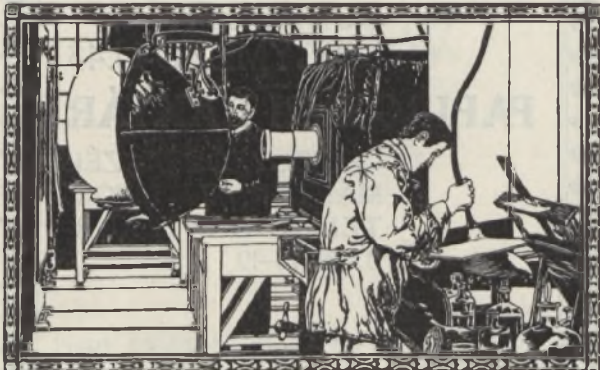
Új grafikai szaküzlet!

Horvát Lajos

Budapest, VI, Dávid-
utca 8. Telefon 123-09

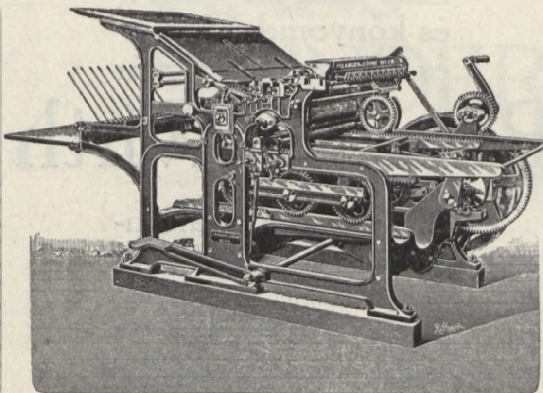
Szállít és raktáron tart könyvnyomdák, könyomdák,
könyvkötők, klisékészítők és más sokszorosító mű-
iparágak részére az üzemhez szükséges összes beren-
dezési tárgyakat, úgymint: gépeket, betűket, rézlénia-
kat, felszerelvényeket, litografiai köveket, alumínium-
lemezeket, rasztereket, valamint egyéb szaccikkeket.
Vezérképviseletek és képviselőtek Magyarország és
a keleti államok részére: Bauersche Giesserei,
Frankfurt a. M. és Barcelona. Herbat & Illig, Frankfurt
a. M., Kohinoor-Raster. A. Hogenforst, Leipzig, gép-
gyár. Hutter & Schrantz A.-G., Niemes, nemezgyár.
Edm. Obst, Leipzig, boríték- és papirkülönlegességek.
Riese & Pohl Nachf., Berlin, amerikai gyorssajtók.
Roman Scherer A.-G., Luzern, fabetűgyár. Zierow &
Meusch, Leipzig, rézlénia gyár. Szakavatott kiszolgálás

C. ANGERER ■ SÜRGÖNYCIM ■
& GÖSCHL, WIEN XVI.
 CSASZÁRI ÉS KIRÁLYI UDVARI
 FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZETE

Cink-, réz-, és acélklisék könyv- és dombornyomásokhoz. Szabadalmazott új autotipiai eljárás. Művészi kivitelű három- és négyszínnyomású klisék. Fotolitografiai péplevonat. Rajzanyagok gyártása, és pedig: szemcsézett rajzpapír köre való lehúzáshoz, valamint karcpapír, kréta és tus. Autogravurok, új nyomtatási eljárás művészi sokszorosításhoz

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
Josef Anger & Söhne
 WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyvmdák, papírgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

**SILBERER ADOLF, GRAFIKAI SZAK-
 ÜZLETBUDAPEST, AKÁCFA-UTCA 45**

Ne használjunk rongyot

gépmosásra illetőleg géptisztításra, mert abban gyakran fertőző betegségek csirái vannak, amelltt **drágább mint a mosható géptörlőkendő** A Budapesten létező nagyobb nyomdákban kivétel nélkül csak gépkendőket használnak tisztító anyagul. Felvilágosítással, mintakendőkkel s ajánlattal mindenkor szívesen szolgál **Szabó Rezső "Mercur" gépkendő-gőzmosógyár** Budapest, IX, Soroksári-út 138. Telefon 54-12

**AUTOTIPIA
 FOTOTIPIA**

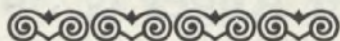
Készít horgany- és rézmaratású kliséket a legszebb kivitelben. Házonkívüli felvételeket, ugymint építmények, gépek, tájképek, festmények és iparművészeti tárgyakról a legjutányosabb árak mellett.

**FOTOLITO-
 GRAFIA**

TELEFON 679

TELEFON 679

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSNEL

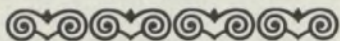

Első magyar könyv-
és nyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest IX, Márton-
utca 19. Telefon 56-64

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta szines
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYÁR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, VI,
NAGYMEZŐ-U.43

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96-19

Állandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapir,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokból. Kívánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

Bauer-féle öntöde Frankfurtban

(M. m.) e Fiók-öntöde Barcelonában (Gracia)

*Kiváló újdonságok modern betűkből és keretfélékből, a gra-
fikus-művészek legjelesebbjeinek tervezete nyomán. Így: a
Grianon-betű és Grianon-disz, a Barlősius-féle betű és disz,
a Weiss-féle vignetták és diszítődarabok, a Belvedere, a
Venus-Grotesk, a Haiduk-antigua, a Kleukens-antigua (há-
rom sorozat, iniciálékkal és bőséges egyéb disszel).*

Vásárolni szándékozók számára készséggel küldünk mintafüzeteket.

Vezérképviselet Magyarországra részére:

Horvát Lajos grafikai szaküzlete e Budapest VI,

Dávid-utca 8. e Telefon 123-09. e Sürgőncím: Horvát Budapest Dávidutca 8.

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETÜ-
ÖNTŐDE RÉSZVÉNYTÁRS.

H. BERTHOLD

BERLIN SW.

FIÓKOK WIEN, SZENT-
PÉTERVÁR, MOSZKVA
ÉS BAUER & CO.
STUTTGART

Nagy választék különféle körzet és betű-
ujdonságokból, rézléniákból és vignetták-
ból. Nagy választék orosz betűkből. Teljes
nyomdai berendezések gépekkel és segéd-
eszközökkel. Szolid kivitel. Árajánlattal
és mindennemű felvilágosítással szolgál:

PUSZTAFI ZSIGMOND

BUDAPEST, V, AKADÉMIA-UTCA 20

BERLINI KŐ- ÉS KÖNYV-
NYOMDAI FESTÉKGYÁR

**HANS
WUNDER**

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és
színes festékek. Legjobb minőségű
Germania-hengeranyag bármely
rendszerű gép számára (körforgó-
géphez is). Különlegesség: **Gloria**,
(festékpótanyag), a festék lehuzó-
dását meggátolja. **Fénykék Perga**,
nagyon elterjedt s szívesen veszik.
Wunder-fekete, fénylik és gyorsan
szárad, ezért igen ajánlatos ár-
jegyzékek nyomásához. Könyv-
kötőfestékek. Át nyomó-papírok:
Rekord, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII,2, Lerchenfelderstr. 37

TAVIRATI CIM: GEEL, WIEN. FIÓKTELEP:
PRÁGÁBAN. ALAPITTATOTT 1884. ÉVBEN.

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER
LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

**AZ EREDETI
MERGENTHALER**

LINOTYPE

Kő- és könyvnyomdai gyorsajtók a
legujabb és legversenyképesebb ki-
vitelben. Taposó-gyorsajtók: Eredeti
„Viktoria” tégelynyomógépek a leg-
finomabb ábra- és dombornyomáshoz.
Eredeti „Viktoria-Herkules” a legerő-
sebb dombornyomáshoz. „Viktoria-
Merkur” tégelynyomógép finomabb
akcidens- és merkantil-munkákhoz.
Eredeti „Liberty” tégelynyomógépek
tányérfestékezéssel. Segédgépek, kel-
lékek, anyagok nyomdák, könyvköte-
szetek és a rokonszakták részére
csak elsőrendű kivitelben. Nyomda-
berendezések. Faber és Schleicher-
gyártmányu litografiai gyorsajtók.

SORSZEDŐ- ÉS ÖNTŐGÉPEK

KIZÁRÓLAGOS ÁRUSÍTÓI MAGYARORSZÁGON,
AUSZTRIÁBAN ÉS A BALKÁN ÁLLAMOKBAN.

A **LINOTYPE HATFÉLE** kivitelben készül:
Egybetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **IDEAL**. **Két-**
betűs kettős táru sorszedő- és öntőgép **LINO-**
TYPE (négyféle betű szedéséhez). Legujabb!
Hárombetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Hárombetűs kettős táru sorszedő- és öntőgép
LINOTYPE (hatféle betűtípus szedéséhez).

HERMANECI PAPIRGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U. 38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

J. G. SCHELTER & GIESECKE LEIPZIG

BETŰONTÓDE · · GÉPGYÁR

Phönix tégelynyomó-sajtó

egyszerű és legfinomabb kivitelű nyomtatványok, autotypiák, valamint három- és többszínnyomások, dombornyomások és stancolások részére. Önműködő kézzelvezető-készülék.

Windsbraut egy- és kétfordulatú gyorsajtó

ujság- és akcidens-nyomások részére. Önműködő ívberakó-készülék. Kitűnő festékező- szerkezet. Önműködő oldal- és mellső illesztékek és ennek következtében kitűnően pontos sorogyon (regiszter) és egyéb előnyök. Kényelmesen kezelhető. Rendkívüli gyorsaság. Óránkint 3400 nyomás érhető el.

Önműködő számozó- és számláló-készülékek.

Betűk, mindenféle körzetek és díszítések, akcidens-munkákhoz, ujságokhoz és könyvekhez. Hirdetési betűk. Rézvonalak és rézdíszítések. Arany- és dombornyomású lemezek. Rézbetűk és körzetek könyvkötők részére. — Galvanoplasztika. Maratási műterem. Autotypiák. Teljes tömöntődei berendezések. — Nyomdai kellékek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

POLLÁK MÓR

Magyar- és Gácsország vezérképviselője
BUDAPEST, Rózsa-utca 40a, II. em. 1. ajtó

STEMPEL D.

BETŰONTÓDE
R.-T., FRANKFURT A. M.

Több háromszáz személynél. Kivitel minden országba. Ékezetek minden nyelvhez

GYÁRTJA A Mergenthali szedőgép betűil kézi szedésre való használatra, Rézléniagyár Galvanoplasztika Vésnöki intézet

Kiválóan szép és praktikus újdonságok a modern nyomdai munkák kiviteléhez, úgymint: könyv-, akcidens-, körlevél- és írott betűkből, iniciais, körzetek, ornamentek, díszítések, polytypok, vignetták stb. stb. stb.

Költséggőjnlattal és mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselő:

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
VII., Dob-utca 53 BUDAPEST VII., Dob-utca 53

KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.
4-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJMENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

Pannonia Divatház

*Dús választék
kész női ruhákban, mindennemű
felöltők-, angol kosztümök- és bluzokban.
Mérték utáni rendelések pontosan
eszközöltetnek.*

*Budapest, VII. Rákóczi-út 8. szám
Pannonia-szállodával szemben.*

KORVIN TESTV., BUDAPEST.

STEINER VILMOS KÖNYVNYOMDA

TELEFON 133-98

TELEFON 133-98

BUDAPEST, VII.,
KLAUZÁL-TÉR 15

MOST JELENT MEG!

az 1912. évre szóló Népszava Naptár. A Népszava könyvkereskedés nagy áldozatokkal nagyobb terjedelemben, gazdag illusztrációval, a tanulságos és szórakoztató cikkek egész seregével bocsátja a naptárt az elvtársak rendelkezésére. A

NÉPSZAVA NAPTÁR

szövegrésze Gyagyovszky elvtárs „A remete” című kitünő versével kezdődik. A pártmozgalomról Buchinger elvtárs, a szakszervezeti mozgalomról Jászai elvtárs irt tartalmas és tanulságos ismertetést. A külföldi eseményeket Schöner elvtárs ismerteti gondos részletességgel. Csizmadia elvtárs „Egy ember” című verse méltóan sorakozik a költő kiváló alkotásaihoz. Révész Béla elvtárs „Julis látomásai” című novellája a kiváló író egyik legszebb munkája. A „Világnézet” című cikk a szocializmus jogosságát és szükségességét bizonyítja megcáfolhatatlan erővel. Révész Mihály elvtárs „A repülés fejlődéséről” irt cikke rövid és tömör ismertetése a repülés terén történt összes fontosabb jelenségeknek. Kunfi elvtárs „Alkalmas-e a vallás a szociális bajok orvoslására” című cikke meggyőző erővel bizonyítja, hogy a vallás csak a hatalmasok érdekeit szolgálja. Vince elvtárs „A mi gyerekünk” címmel irt szép verset. „A gépmunka” című cikk a kapitalista termelés örültségeivel foglalkozik. Dr. Bród Miksa „Védekezés a fertőző betegségek ellen” címmel irt kiváló tanulmánya népszerű tanítás a munkások számára, hogy miképp védekezhetnek az ő szegényes eszközeikkel a fertőzés veszedelme ellen. Bresztovszky Ernő elvtárs „Buddha mondta” címmel irt érdekes cikket. „A néptanítókról” irt cikk a munkások és a tanítók egymáshoz való viszonyát fejtegeti. „A munkásság

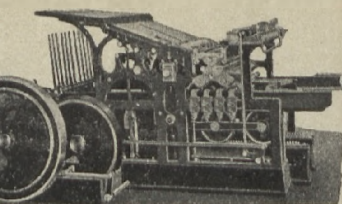
és az alkohol” címmel Vince elvtárs irt tartalmas cikket. A gyülekezési jogról és a betegsegélyezés és balesetbiztosítás kérdéseiről Horovitz elvtárs irt könnyen érthető formában. Különösen a munkásbiztosításra vonatkozó cikkekre hívjuk fel az elvtársak figyelmét, mert a jelzett cikkben megtalálják mindazt, ami a pénztáraktól követelhető jogaikra vonatkozik. A munkások testedzésének szükséges voltát külön cikk méltatja. A naptárt a szervezetek címei zárják be. Nemcsak a központi szövetségek címeit közli a naptár, hanem az összes helyi csoportok címeit is. Az egyes cikkek között számos illusztráció tarkítja és élénkíti a naptárt. A Népszava Naptárt Weltner elvtárs szerkesztette mindenre kiterjedő nagy gondossággal. A Világosság könyvnyomda a naptár technikai kiállításával ismét beigazolta, hogy a főváros legjobb nyomdái közé tartozik. Felhívjuk elvtársainkat, továbbá a fővárosi és vidéki szervezeteket, hogy a Népszava Naptárt minél előbb megrendeljék. Ára 60 fill. Kapható a

NÉPSZAVA KÖNYVKERESKEDÉSBEN BUDAPEST, VIII. KERÜLET, CONTI-UTCA 4. SZÁM

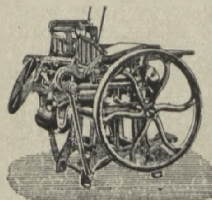

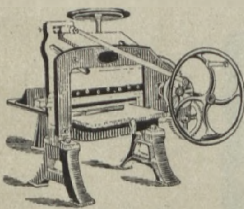
GRAFIKAI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

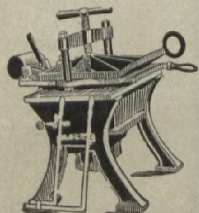
Gyorsajtók minden nagyságban

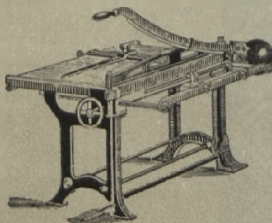
gelynyomó 30X40, 35X50 cm. nagyságban

gép 50, 60, 65, 71, 100 cm. vágóhosszal

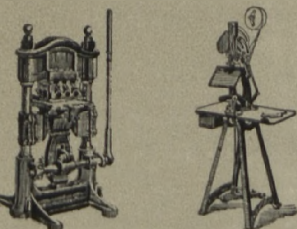
Stereotypia minden nagyságban

Lemezallók 100, 110, 120 cm. vágóhosszal

perforáló gép 80, 60, 65 cm. nagyságban

nyomó prés 18X22, 24X34, 30X40 cm.
Fűzőgép 5, 8, 12, 24 mm. fűzésre

GÉPKÜLÖNLEGESSÉGEK
BETŰUJDONSÁGOK

BUDAPEST,
V. CSANÁDI-UTCA 3
TELEFON 52-71

BUDAPEST,
V. CSARAI UTCA 3
TELEFON 52-71

BETÜNDÖNSÉGEK
ÉPKÖLÖNLÉSESEK

Családi belépő-jegy

***a Breznóbányai Sport Klub
által folyó évi július hó 3-án,
a Velsi-szálló helyiségeiben
pendezendő táncmulatságra***

•: MAGYAR
•: VAS- ÉS FÉM-
•: MUNKÁSOK
•: ZSEBNAPTÁRA

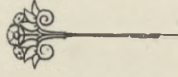

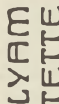
1912

VIII. év-
folyam.
Ára
80 fillér

Szerkeszti Vanczák János.
Kiadja a Vas- és Fémmun-
kások Lapja szerkesztősége
Budapest, VII, Thököly-út 56

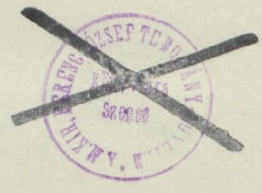
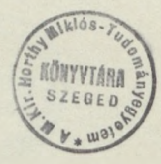
FAMUNKÁSOK
ZSEBNAPTÁRA
AZ 1912. ÉVRE

VII- IK ÉVFOLYAM
SZERKESZTETTE
WELTNER JAKAB. A MAGYAR-
ORSZÁGI FAMUNKÁS-SZÖVET-
SÉG KIADÁSA. ÁRA 70 FILLÉR

СЕРИЈА ИМЕНА ИЛИ КОДИС
НАСТАВНИКА ИЛИ НАСТАВНИЦЕ
ИЛИ НАСТАВНИКА ИЛИ НАСТАВНИЦЕ
ИЛИ НАСТАВНИКА ИЛИ НАСТАВНИЦЕ

1911

КОДЕС НАСТАВНИКА
ИЛИ НАСТАВНИЦЕ
ИЛИ НАСТАВНИКА ИЛИ НАСТАВНИЦЕ

СЕРИЈА ИМЕНА ИЛИ КОДИС
НАСТАВНИКА ИЛИ НАСТАВНИЦЕ
ИЛИ НАСТАВНИКА ИЛИ НАСТАВНИЦЕ
ИЛИ НАСТАВНИКА ИЛИ НАСТАВНИЦЕ

1911

КОДЕС НАСТАВНИКА
ИЛИ НАСТАВНИЦЕ
ИЛИ НАСТАВНИКА ИЛИ НАСТАВНИЦЕ

A HELYI CSOPORTOT
ILLETŐ MINDENMÉ
KÜLDEMÉNYEK
RÉT-UTCZA 10. SZÁM
ALÁ INTÉZENDŐK

**MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSOK
ÉS BETÜÖNTŐK SZAKEGYESÜLETÉNEK
:: NYITRAI HELYI CSOPORTJA ::**

NYITRA, 191.....

M. KIR. POSTATAKARÉK-
PÉNZTÁRI CHEQUE- ÉS
CLEAR. SZÁMLA SZ. 22313

HUSZÁR ISTVÁN
NYITRA, BOTTYÁN-U.

KÖNYV, ZENEMŰ, PAPIR,
RAJZ- ÉS IRÓSZERKERES-
KEDÉS, KÖNYVNYOMDA
NYOMTATVÁNYRAKTÁR
ÉS KÖNYVKÖTŐMŰHELY

NYITRA, 191=====

NYITRAI HELYI CSOPORTJA
ES BETÜNTŐNŐK SZAKEGYSÜLTÉNEK

NYITRAI HELYI CSOPORTJA
ES BETÜNTŐNŐK SZAKEGYSÜLTÉNEK

NYITRA, 191

NYITRA, 191

OLCSÓ KÖNYVTÁR

ALAPÍTÓTTA: GYULAI PÁL.

SZERKESZTI: HEINRICH GUSZTÁV

256-259. SZÁM

A. NEMESÉK

TÖRTÉNELMI ELBESZÉLÉS

IRTA: CONSCIENCE HENRIK

FORDÍTÓ: GREGUSS ÁGOST

HAUPTMANN-NIECKE GELLÉRT:

A. KÉK. ZEMŰ

ÉS HÉT MÁS

ELBESZÉLÉS

1905

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

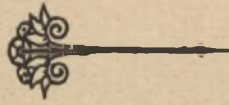

U

T.C.

Van szerencsém értesíteni, hogy a Kalvin-tér 2. számú házában levő és kilenc év óta fennálló műtermemet jövő hó 1-én Béke-tér 93. sz. házába, az I. emeleti 26. számú helyiségekbe fogom áthelyezni. Tisztelettel kérem, hogy becses rendeléseivel ezentul is felkeresni sziveskedjék. Unherz Elek

UNHERZ ELEK
CIMFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

DEBRECEN, BÉKE-TÉR
93. SZÁM, I. EMELET 26

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

WILHELM WOELLMER'S

BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

Admiral! Utolsó ujdonság!

*A legsikerültebb betüöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!*

*Wilhelm Woellmer's betüöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48*

A TYPOGRAPH-SZEDŐGÉP

birtokosainak, mint valamennyi körültekintő nyomdatulajdonosnak az az óhajtása, hogy nyomdájuk betüválasztéka a legtokeletesebb legyen. Eme kívánság kielégítésére szolgál a Typograph-szedőgép

518-FÉLE BETÜKÉSZLETE

mely ezen régen kipróbált szedőgép birtokosainak rendelkezésére készen áll. Ezen betükészlet 133-féle fraktur és 385-féle antiqua (beleértve 59-féle orosz, görög és arab betüt) betüből áll. Ezen választék folytonosan újabb vágásuakkal lesz kiegészítve és ez a magyarázata annak, hogy a Typograph-szedőgép minden világrészben fokozatosan terjed, mert a lehetőségig gazdag betüválaszték

A NYOMDÁSZ BÜSZKESÉGE

Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, VI, Podmaniczky-utca 18. sz.
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII, Akácfa-utca 50. szám

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest, IV. ker., Ferenc József-rakpart 27. szám. Telefon 37-58.

Alapítva 1818. évben. 11 gyár és 50 lera-
kat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi
párisi világkiállításon
versenyen kívüli jury-
tag. Grand Prix: St.
Louis 1904, Lüttich
1905, Milano 1906 és
Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kö- és könyvnyomdai, könyv-
kötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany-
és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok
öntése. Kencék. Preparált papirok könyomdák részére.

BÉLYEGZŐ-METSZÉS
GALVANOPLASZTIKA

ELSŐ

RÉZLÉLIA-GYÁRTÁS
MECH. GÉPMŰHELY

MAGYAR BETÜÖNTŐDE RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 32. TELEFON 23-70

Folyton dus raktárt tart magyar és minden idegen ékezetü
könyv- és címbetükből, valamint körzetek, rézléniák és külön-
féle anyagokból. Egész nyomdai berendezések gyorsajtókkal
együtt, jutányos feltételek mellett, gyorsan foganatosítatnak.